Rok II.

DZIENNIK URZĘDOWY

MINISTERSTWA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH

Nr. 5. Warszawa, dnia 15 maja 1933 r.

Prenumeratę (w Warszawie zł. 12 rocznie, poza Warszawą zł. 16) przyjmuje wyłącznie Księgarnia Rolnicza w Warszawie, ul. Mazowiecka 10.

TREŚĆ:

USTAWY I ROZPORZĄDZENIA:

OKÓLNIKI I PISMA OKÓLNE.

SKOROWIDZ RZECZOWY.

80.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 28 marca 1933 r.

o utworzeniu izby rolniczej z siedzibą w Brześciu nad Bugiem oraz o ustaleniu okręgu działalności tej izby.

Na podstawie art. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o izbach rolniczych (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr. 2, poz. 16) zarządza się co następuje:

§ 1. Tworzy się izbę rolniczą z siedzibą w Brześciu nad Bugiem z okręgiem działalności, obejmującym obszar województwa poleskiego.

§ 2. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów: *A. Prystor.*

Minister Rolnictwa i Reform Rolnych: *Sew. Ludkiewicz.*

81.

USTAWA

z dnia 18 marca 1933 r.

w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa.

Art. 1. W rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 361) wprowadza się zmiany następujące:

1) w art. 8 dodaje się nowy ustęp 3 o brzmieniu następującem:

„Minister Rolnictwa i Reform Rolnych może w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Opieki Społecznej zakazywać powierzania oglądaczom urzędowego badania mięsa w poszczególnych osiedlach z ludnością mniejszą niż 10.000 mieszkańców, o ile zachodzą potrzeby eksportowe mięsa i jego przetworów“.;

2) w art. 10 ust. 3 otrzymuje brzmienie następujące:

„Oglądacz jest powołany do udzielania zezwoleń na ubój i do oceny mięsa w zakresie, ustalonym w rozporządzeniu, wydanem na podstawie art. 21 pkt. c)“;

w tymże artykule ustęp końcowy skreśla się;

3) w art. 15 dodaje się nowy drugi ustęp o brzmieniu następującem:

„Jeżeli w miejscu uboju mięso zostało urzędowo zbadane i oznakowane przez lekarza weterynaryjnego, to po wprowadzeniu go do miejscowości, posiadających rzeźnie publiczne, w których urzędowe badanie wykonywa wyłącznie lekarz weterynaryjny, może być na zarządzenie władzy, wymienionej w ustępie poprzednim, tylko poddane sprawdzeniu, czy zostało istotnie zbadane i oznakowane przez lekarza weterynaryjnego i uznane przez niego zdatne do spożycia, oraz czy nie zachodzi rozkład gnilny mięsa";

4) w art. 19 w ust. 1 po wyrazach „w kraju" wstawia się wyrazy „jak również sprawdzania badania, wymienionego w art. 15 ust. 2"; w tymże artykule dodaje się po ustępie pierwszym nowy ustęp następującej treści:

„Opłaty za sprawdzanie badania (art. 15 ust. 2) nie mogą przekraczać 25% opłat, pobieranych za badanie mięsa ze zwierząt, poddanych ubojowi w miejscowej rzeźni";

5) w art. 21 skreśla się pkt. f); w tymże artykule po ustępie pierwszym dodaje się nowy ustęp o brzmieniu następującem:

„Minister Rolnictwa i Reform Rolnych określa sposób rejestrowania i zestawienia wyników urzędowego badania zwierząt rzeźnych i mięsa";

6) w art. 32 w pkt. 2 po wyrazach „zbadania i oznakowania" dodaje się wyrazy „albo sprawdzenia badania (art. 15 ust. 2)".

Art. 2. (1) Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Opieki Społecznej.

(2) Upoważnia się Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej jednolitego tekstu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 361) z uwzględnieniem zmian, wprowadzonych późniejszemi przepisami prawnemi oraz ustawą niniejszą.

Art. 3. Ustawa niniejsza wchodzi w życie w 30 dni po dniu ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki.*

Prezes Rady Ministrów: *A. Prystor.*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki.*

Minister Rolnictwa i Reform Rolnych: *Sew. Ludkiewicz.*

Minister Opieki Społecznej: *Hubicki.*

---

zmianami, wprowadzonemi późniejszemi przepisami prawnemi i ustawą niniejszą.

Art. 4. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości i Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 5. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*
Prezes Rady Ministrów: *A. Prystor*
Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki*
Minister Skarbu: *Wł. Zawadzki*
Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski*
Minister Rolnictwa i Reform Rolnych: *Sew. Ludkiewicz.*

85.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH.

z dnia 23 marca 1933 r.

w sprawie zmian w rozporządzeniu o ustaleniu siedzib i właściwości terytorjalnej powiatowych urzędów ziemskich.

Na podstawie art. 21 i 38 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i organizacji urzędów i komisyj ziemskich (Dz. U. R. P. Nr. 90, poz. 706) zarządzam co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 8 listopada 1932 r. o ustaleniu siedzib i właściwości terytorjalnej powiatowych urzędów ziemskich (Dz. U. R. P. Nr. 111, poz. 923) czyni się następujące zmiany:

1) Znosi się istniejący na obszarze Okręgowego Urzędu Ziemskiego w Kielcach Powiatowy Urząd Ziemski w Wierzbniku; powiat iłżecki włącza się do właściwości terytorjalnej Powiatowego Urzędu Ziemskiego w Radomiu.

2) Znosi się istniejący na obszarze Okręgowego Urzędu Ziemskiego w Białymstoku Powiatowy Urząd Ziemski w Ostrowi Mazowieckiej; powiat ostrowski włącza się do właściwości terytorjalnej Powiatowego Urzędu Ziemskiego w Ostrołęce.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 maja 1933 r.

Minister Rolnictwa i Reform Rolnych: *Sew. Ludkiewicz.*

86.

USTAWA

z dnia 28 marca 1933 r.

w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 lutego 1927 r. o zniesieniu służebności w województwie kieleckiem, lubelskiem, łódzkiem, warszawskiem i w zachodniej części województwa białostockiego.

Art. 1. W rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 lutego 1927 r. o zniesieniu służebności w województwie kieleckiem, lubelskiem, łódzkiem, warszawskiem i w zachodniej części województwa białostockiego (Dz. U. R. P. Nr. 10, poz. 74) wprowadza się zmiany następujące:

1) w art. 24 w cz. 3 dodaje się zdanie końcowe o brzmieniu następującem: „Wynagrodzenie w gruntach wraz z drzewostanem za służebności pastwiskowe oraz wynagrodzenie w gruntach bez drzewostanu lub w użytkach rolnych za służebności leśne może być wydzielone częściowo lub w całości także bez zgody stron w przypadkach niemożności innego wydzielania (cz 1) lub w przypadkach, uzasadnionych względami ogólno-gospodarczemi“;

2) dotychczasową treść art. 31 oznacza się jako „1)“ i dodaje się cz. 2, 3 i 4 o brzmieniu następującem:

„2) Jeżeli tytułem wynagrodzenia za zniesienie służebności wydzielono ziemię z pod lasu, z której drzewostany nie zostały usunięte, komisja ziemska, zatwierdzając projekt przymusowego zniesienia służebności (art. 41), ustali termin, w którym właściciel dziedziny służebnej powinien drzewostany usunąć. W razie nieusunięcia drzewostanów w oznaczonym terminie, przechodzą one na własność dziedziny władnącej. Termin usunięcia drzewostanów wyznaczony będzie na okres nie przekraczający lat pięciu, licząc od daty wykonalności orzeczenia komisji ziemskiej, zatwierdzającego projekt zniesienia służebności. Na wniosek właściciela dziedziny służebnej, zgłoszony przed upływem terminu, wyznaczonego do usunięcia drzewostanów, okręgowa komisja ziemska może ze względu na ogólną konjunkturę gospodarczą termin ten przedłużyć, przyczem okres, wyznaczony do usunięcia drzewostanów, nie może przekraczać ogółem lat siedmiu.

3) Okręgowa komisja ziemska może dodatkowem orzeczeniem ustalić termin usunięcia drzewostanów, jeżeli termin ten w orzeczeniu, zatwierdzającem projekt zniesienia służebności, nie został ustalony. Postanowienia cz. 2 stosują się odpowiednio.

4) Do czasu usunięcia drzewostanów lub przejścia ich na własność dziedzin władnących, dziedziny te mogą korzystać z uprawnień służebnościowych, za które wydzielona została ziemia z pod lasu";

3) w art. 40 dodaje się zdanie końcowe w następującem brzmieniu:

„Postanowienia cz. 2, 3 i 4 art. 31 stosują się analogicznie, jeżeli postępowanie przymusowe w myśl artykułu niniejszego zakończone zostanie w trybie umownym";

4) w art. 43, w cz. 1, w zdaniu pierwszem wyrazy: „w ciągu trzech lat przy oprocentowaniu w stosunku 8% rocznie" zastępuje się wyrazami: „w ciągu lat dziesięciu", po tych wyrazach dodaje się nowe zdanie w brzmieniu następującem: „Na wniosek osób, które na podstawie wykonalnych orzeczeń komisyj ziemskich obowiązane są do spłaty wynagrodzenia w krótszych terminach, okręgowe komisje ziemskie mogą wydać nowe orzeczenia, przedłużające okres spłaty do lat dziesięciu";

5) na końcu art. 43, cz. 1 dodaje się dalsze zdanie: „Dziedzinie służebnej przysługuje prawo częściowego lub całkowitego spłacenia wynagrodzenia przed upływem terminu, wskazanego w orzeczeniu. W razie odmowy przyjęcia wynagrodzenia przez dziedzinę władnącą, wynagrodzenie winno być złożone do depozytu sądowego";

6) w art. 47, w cz. 2 dodaje się zdanie końcowe w następującem brzmieniu: „Przepis niniejszy nie narusza postanowienia cz. 4 art. 31 rozporządzenia niniejszego".

Art. 2. (1) Jeżeli umowa lub projekt zniesienia służebności, zatwierdzony wykonalnem orzeczeniem komisji ziemskiej, zapadłem przed wejściem w życie ustawy niniejszej, ustaliły wynagrodzenie za zniesienie służebności w gotowiźnie, okręgowa komisja ziemska na wniosek właściciela dziedziny służebnej, zgłoszony przed całkowitą spłatą wynagrodzenia gotówkowego, a uzasadniony trudnościami płatniczemi wnioskodawcy, może wydać orzeczenie o wydzielenie gruntów dziedziny służebnej zamiast nie spłaconej sumy wynagrodzenia gotówkowego. Orzeczenie takie może być również wydane na wniosek przedstawicieli dziedzin władnących, jednak tylko wówczas, gdy nie zostały zapłacone przynajmniej trzy kolejne raty wynagrodzenia, a jeżeli właściciel dziedziny służebnej obowiązany był do spłaty wynagrodzenia w ratach rocznych — co najmniej dwie kolejne raty wynagrodzenia.

(2) Orzeczenie o wydzieleniu gruntów dziedziny służebnej zamiast wynagrodzenia gotówkowego może być wydane tylko wówczas, gdy nie zachodzą okoliczności, przewidziane w punktach b) oraz e) art. 25 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 lutego 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 10, poz. 74) i gdy

wydzielenie gruntów jest racjonalne ze względu na strukturę gospodarczą zarówno dziedziny władnącej, jak i służebnej.

(3) Podstawą wydzielenia gruntów zamiast wynagrodzenia gotówkowego będzie kwota nie uiszczonego wynagrodzenia. Wartość wydzielanych użytków określona będzie w trybie i na zasadach, stosowanych przy opracowywaniu projektów przymusowego zniesienia służebności, przyczem okres dwuletni, przewidziany w art. 37 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 lutego 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 10, poz. 74), liczony będzie od daty zawarcia umowy; jeżeli wynagrodzenie gotówkowe ustalone zostało w orzeczeniu, zatwierdzającem projekt przymusowego zniesienia służebności, obowiązuje okres dwuletni, wzięty za podstawę w projekcie.

Art. 3. (1) Egzekucja wynagrodzenia gotówkowego za zniesienie służebności, wszczęta na podstawie tytułów wykonawczych, uzyskanych przeciwko właścicielowi dziedziny służebnej, podlega zawieszeniu w razie przedstawienia zaświadczenia przewodniczącego okręgowej komisji ziemskiej, stwierdzającego, że osoby uprawnione wystąpiły z wnioskiem o wydanie orzeczenia na podstawie zdania drugiego cz. 1 art. 43 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 lutego 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 10, poz. 74) lub art. 2 ustawy niniejszej. Postępowanie egzekucyjne może być podjęte, jeżeli orzeczenie okręgowej komisji ziemskiej, załatwiające wniosek ten odmownie, stanie się wykonalne; jeżeli orzeczenie, załatwiające wniosek przychylnie, stanie się wykonalne, orzeczenie, zatwierdzające projekt, który wyznacza wynagrodzenie za zniesione służebności w gotowiźnie, traci moc w części, unormowanej nowem orzeczeniem, a postępowanie egzekucyjne umarza się.

(2) Na podstawie wymienionego w cz. 1 zaświadczenia przewodniczącego okręgowej komisji ziemskiej sądy wstrzymują udzielenie klauzul wykonalności określonym w cz. 1 tytułem egzekucyjnym.

Art. 4. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

Art. 5. Ustawa niniejsza wchodzi w życie w 14 dni po ogłoszeniu.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki.*

Prezes Rady Ministrów: *A. Prystor.*

Minister Rolnictwa i Reform Rolnych: *Sew. Ludkiewicz.*

Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski.*

87.

USTAWA

z dnia 28 marca 1933 r.

o zmianie ustawy z 23 marca 1929 r. o uregulowaniu stanu hipotecznego nieruchomości, oddanych w toku parcelacji w posiadanie nabywców na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego.

Art. 1. W ustawie z dnia 23 marca 1929 r. o uregulowaniu stanu hipotecznego nieruchomości, oddanych w toku parcelacji w posiadanie nabywców na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 276), w brzmieniu, ustalonem rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. o unormowaniu właściwości władz i trybu postępowania w zakresie administracji rolnictwa i reform rolnych (Dz. U. R. P. Nr. 67, poz. 622), wprowadza się zmiany następujące:

1) w art. 1 w cz. 1 wyrazy: „przed dniem wejścia w życie ustawa z dnia 28 grudnia 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 1, poz. 1), t. j. 9 stycznia 1926 r.“; zastępuje się wyrazami: „przed 1 stycznia 1933 r.“; na końcu tegoż art. 1 wstawia się nową trzecią część o brzmieniu następującem:

„3. Jeżeli do nieruchomości, objętej parcelacją, zastosowane zostały przepisy, wymienione w cz. 2, to oparte na tych postanowieniach postępowanie ulega zawieszeniu w razie wszczęcia postępowania, przewidzianego w ustawie niniejszej. Postępowanie zawieszone ulega umorzeniu po uprawomocnieniu się postanowienia sądu, uwzględniającego wniosek okręgowego urzędu ziemskiego (art. 2). W razie wydania przez sąd postanowienia, pozostawiającego wniosek ten bez uwzględnienia, zawieszone postępowanie może być wznowione“;

2) w art. 2 wstawia się jako cz. 2 postanowienie następujące:

„2. Okręgowy urząd ziemski mocen jest odmówić żądaniu stron zainteresowanych wszczęcia postępowania (cz. 1) tylko w przypadkach:

a) gdy projekt parcelacji nie został jeszcze zatwierdzony, a stan posiadania nie jest zgodny z zasadami ustawy o wykonaniu reformy rolnej, lub gdy stan posiadania nie odpowiada prawomocnie zatwierdzonemu projektowi parcelacji i wykazowi nabywców;

b) gdy do danej nieruchomości zostało zastosowane wykończenie parcelacji lub przymusowy wykup w trybie przepisów, wymienionych w cz. 2 art. 1.“;

3) art. 4 otrzymuje brzmienie następujące:

„1) Przepisy cz. 1 kodeksu postępowania cywilnego oraz przepisy, wprowadzające ten kodeks, stosuje się odpowiednio, jeżeli ustawa niniejsza nie przepisuje odmiennego trybu, jednakże przepisów o obowiązkowem zastępstwie adwokackiem w sądzie okręgowym nie stosuje się.

2) Doręczanie wszelkich wezwań i zawiadomień w postępowaniu, przewidzianem w ustawie niniejszej, dokonywane będzie w miejscu rzeczywistego zamieszkania. W przypadkach, w których kodeks postępowania cywilnego przewiduje doręczenie przez obwieszczenie publiczne, doręczenia będą uskuteczniane przez ogłoszenie w urzędzie gminnym na przeciąg dwóch tygodni";

4) w art. 5 cz. 2 otrzymuje brzmienie następujące:

„2. Wniosek należy złożyć do sądu wraz z taką ilością odpisów, jaka jest niezbędna do doręczenia osobom interesowanym (cz. 2 art. 10) z tem, że posiadaczom nieruchomości odpis doręczony będzie zbiorowo w jednym egzemplarzu przez złożenie w urzędzie gminnym, właściwym dla parcelowanej nieruchomości";

5) cz. 3 art. 6 otrzymuje następujące brzmienie:

„Na postanowienie sądu co do właściwości niema zażalenia";

6) w art. 9 w cz. 1 skreśla się wyrazy: „podatków i opłat skarbowych"; cz. 2 tegoż art. 9 skreśla się;

7) w art. 10 w cz. 1 wyrazy: „w czasie nie dłuższym niż 6 tygodni" zastępuje się wyrazami: „w czasie jak najkrótszym, poza zwykłą kolejnością spraw"; p. e) cz. 2 tegoż art. 10 otrzymuje brzmienie: „e) właściwy urząd skarbowy";

8) w art. 11 skreśla się cz. 1;

9) w art. 14 w cz. 1 skreśla się wyraz „rzeczywiste", a w końcu tej części dodaje się drugie zdanie o brzmieniu następującem:

„Wykaz kosztów zestawiony będzie, jeżeli chodzi o koszty niezbędnych czynności pomiarowych, według wydatków rzeczywistych, natomiast inne wydatki obliczone będą według stawek ryczałtowych, które ustalać będzie w drodze rozporządzeń Minister Rolnictwa i Reform Rolnych";

10) w art. 16 dodaje się nowe dwie części o brzmieniu następującem:

„3. Jeżeli nie nastąpi bezciężarowe wydzielenie nieruchomości, sędzia hipoteczny dokona podziału i segregacji praw rzeczowych pomiędzy posiadłość szczepową i nieruchomości wydzielone. Projekt podziału i segregacji sporządzi okręgowy urząd ziemski. Instytucje kredytu długoterminowego obowiązane są na żądanie okręgowego urzędu ziemskiego złożyć mu w ciągu jednego miesiąca własny projekt takiego podziału i segregacji pożyczek, ciążących na nieruchomości parcelowanej. W razie niezłożenia projektu w tym terminie przez instytucję, projekt

sporządzi okręgowy urząd ziemski z uwzględnieniem zasad statutu danej instytucji.

4. W celu zastosowania postanowień cz. 3 ciężary, których wartość nie jest ujawniona w księdze gruntowej, będą przez sąd oszacowane według zasad, ustalonych w rozporządzeniach Ministra Sprawiedliwości, wydawanych na podstawie art. IX pkt. 1 i 6 przepisów, wprowadzających prawo o sądowem postępowaniu egzekucyjnym (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr. 93, poz. 804)";

11) art. 21 otrzymuje brzmienie następujące:

„1) Na wniosek właściciela lub nabywcy sędzia hipoteczny ustali i w razie potrzeby przerachuje według zasad rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 maja 1924 r. o przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych (Dz. U. R. P. z 1925 r. Nr. 30, poz. 213) nie spłaconą część ceny kupna wraz z nieprzedawnionemi odsetkami, licząc je od dnia płatności, nie wcześniej jednak niż od dnia objęcia przez nabywcę nieruchomości w posiadanie. Odsetki te winny być ustalone w wysokości, przewidzianej w umowie, jednakże jeżeli umowne odsetki przekraczają 3 w stosunku rocznym, to mogą być przez sędziego hipotecznego obniżone do tej normy stosownie do zdolności płatniczej i możliwości gospodarczych dłużnika. W przypadku, gdy odsetki nie zostały przewidziane w umowie, sędzia ustali je na 3% w stosunku rocznym.

2) Na poczet niespłaconej części ceny kupna i określonych w cz. 1 odsetek sędzia, bez względu na postanowienia umów, zawartych przez strony, zarachuje przypadające na daną działkę w wyniku podziału i segregacji (cz. 3 art. 16) prawa rzeczowe i inne ciężary, z wyjątkiem prawa zastawu dla wierzytelności kaucyjnych, przenosząc zarazem obowiązek osobisty spłacenia zarachowanych praw rzeczowych i ciężarów ze sprzedawcy na nabywcę działki.

3) Sędzia może rozłożyć nabywcy pozostałą do zapłaty część ceny kupna na raty na taki okres czasu, aby przy oprocentowaniu, określonem w cz. 1, spłata rocznej raty nie była rujnująca dla gospodarstwa dłużnika.

Wysokość rocznej raty bez oprocentowania nie może być mniejsza od 5% pierwotnej ceny kupna. Ponadto sędzia może odroczyć termin rozpoczęcia spłaty na okres czasu nie dłuższy niż lat 3. Rozłożenie reszty ceny kupna na raty i odroczenie terminu rozpoczęcia spłat nie może jednak nastąpić w sposób odmienny niż ustalony w umowie między właścicielem a nabywcą lub ich prawnymi poprzednikami, jeżeli umowa taka została zawarta po dniu 30 marca 1932 r.

4) Dla pozostałej do zapłaty części ceny kupna wraz z odsetkami sędzia zarządzi wpis prawa zastawu na karcie cięża-

rów nowego wykazu hipotecznego dla wydzielonej nieruchomości z pierwszeństwem po prawach rzeczowych i ciężarach, przeniesionych z posiadłości szczepowej, z tem jednak, że część sumy, dla której ustanowiono prawo zastawu, odpowiadająca przypadającym ewentualnie na daną działkę w wyniku podziału i segregacji wierzytelnościom kaucyjnym, będzie w każdym razie płatna dopiero wówczas, gdy w wyniku zaspokojenia wierzycieli przez sprzedawcę nastąpi wykreślenie tych wierzytelności kaucyjnych";

12) w art. 22 w cz. 1 po wyrazach: „między stronami" w miejsce przecinka wstawia się średnik, a końcowe wyrazy: „a w braku takiej" do końca zdania zastępuje się wyrazami: „w braku umów w tej mierze sąd rozłoży koszty w połowie na dotychczasowego właściciela, w połowie zaś na posiadaczy, przyczem poszczególni posiadacze poniosą koszty w stosunku do obszaru nabytych działek"; w cz. 2 tegoż art. 22 wyrazy: „przewidzianych w budżecie Ministerstwa Reform Rolnych na wykonanie parcelacji zastępczej" zastępuje się wyrazami: „Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej";

13) w nagłówku, poprzedzającym art. 15, oraz w artykułach: 15, 16, 23, 24, 25, 26, 28 i 29 wyraz „uchwała" zastępuje się wyrazem „postanowienie";

14) w cz. 2 art. 25 wyraz „rekurs" zastępuje się wyrazem „zażalenie";

15) w cz. 1 art. 31 po wyrazach: „zbytych nieruchomości" wstawia się wyrazy: „o zapłatę reszty ceny kupna - sprzedaży i innych należności";

16) art. 32 otrzymuje brzmienie następujące:

„1) Wszczęcie lub prowadzenie egzekucji z nieruchomości nie stanowi przeszkody do wszczęcia i prowadzenia postępowania, unormowanego niniejszą ustawą, ani też naodwrót postępowanie to nie przeszkadza wszczęciu i dalszemu prowadzeniu egzekucji z danej nieruchomości.

2) W razie prowadzenia egzekucji z nieruchomości ostrzeżenie o wszczęciu postępowania na mocy niniejszej ustawy (art. 6) ma ten skutek, że na nabywcę z licytacji, odbytej po wniesieniu ostrzeżenia, przechodzą wszelkie prawa i obowiązki, jakie miał poprzedni właściciel względem nabywców bez naruszenia wszakże praw wierzycieli uprzywilejowanych i hipotecznych, którzy utrzymali się w cenie kupna; przepis ten obowiązuje również, gdy nieruchomość przejdzie w wyniku licytacji na rzecz instytucji kredytu długoterminowego. Ostrzeżenie jednak o wszczęciu postępowania, unormowanego ustawą niniejszą w odniesieniu do nieruchomości, wystawianych na licytację przez instytucje kredytu długoterminowego, korzystające z przywileju przeprowadzania egzekucji we własnym zakresie, będzie miało wyżej przewidziane skutki jedynie w razie wniesienia go

do hipoteki w terminie najmniej dwudziestu dni przed dniem licytacji. Instytucje te obowiązane są wysłać zawiadomienie do okręgowego urzędu ziemskiego o zamierzonej licytacji co najmniej sześćdziesiąt pięć dni przed dniem licytacji, w przeciwnym razie ostrzeżenie o wszczęciu postępowania, unormowanego w ustawie niniejszej, będzie miało skutki prawne niezależnie od terminu wniesienia go do hipoteki.

3) Zmiany, zaszłe z powodu wyniku licytacji, odbytej przed wydaniem postanowienia, regulującego własność gruntów, oddanych w posiadanie w drodze parcelacji, uwzględni sąd w dalszym toku postępowania, unormowanego niniejszą ustawą. Na wniosek okręgowego urzędu ziemskiego sąd odroczy wydanie takiego postanowienia aż do ujawnienia w księdze gruntowej wyniku licytacji";

17) w art. 33 w cz. 3 wyrazy: „w cz. 2 p. d)" zastępuje się wyrazami: „w cz. 2 p. c)";

18) po art. 33 wstawia się nowy art. 33-a o brzmieniu następującem:

„Art. 33-a. Obszary leśne, których prawo własności ulegnie przepisaniu na mocy ustawy niniejszej, nie będą uważane za grunty leśne w rozumieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 czerwca 1927 r. o ochronie lasów, nie stanowiących własności Państwa (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr. 111, poz. 932), jeżeli oddanie w posiadanie w toku parcelacji nastąpiło przed wejściem w życie wymienionego rozporządzenia, a zmiana uprawy leśnej na inny rodzaj użytkowania nastąpiła przed wejściem w życie ustawy niniejszej".

Art. 2. Postanowienia art. 32 ustawy z dnia 23 marca 1929 r., wymienionej w art. 1 niniejszej ustawy, w brzmieniu dotychczas obowiązującem, mają zastosowanie do przypadków prawomocnego wydzielenia nieruchomości, dokonanego przed wejściem w życie ustawy niniejszej.

Art. 3. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Ministrowi Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 4. Ustawa niniejsza wchodzi w życie w 14 dni po ogłoszeniu.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów: *A. Prystor*
Minister Rolnictwa i Reform Rolnych: *Sew. Ludkiewicz*
Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski*
Minister Skarbu: *Wł. Zawadzki.*

88.

USTAWA

z dnia 28 marca 1933 r.

o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich.

Rozdział I.

Postanowienia ogólne.

Art. 1. (1) Tworzy się urzędy rozjemcze do spraw majątkowych posiadaczy gospodarstw wiejskich.

(2) Do zakresu działania tych urzędów należą sprawy, wymienione w art. 3 — 13.

(3) Nie należą do zakresu działania urzędów rozjemczych te sprawy majątkowe posiadaczy gospodarstw wiejskich, które nie pozostają w związku ekonomicznym z gospodarstwem wiejskiem. Wyłączenie to nie dotyczy zobowiązań z tytułu poręki lub indosu.

Art. 2. (1) Za gospodarstwa wiejskie ustawa niniejsza uważa gospodarstwa rolne, leśne, ogrodowe, hodowlane i rybne, zaś za posiadaczy tych gospodarstw ich właścicieli, użytkowników i dzierżawców.

(2) Zakłady i warsztaty przemysłowe, prowadzone w zakresie gospodarstw wiejskich, uważa się za ich część składową.

(3) Za mniejsze gospodarstwa wiejskie ustawa niniejsza uważa gospodarstwa, prowadzone na obszarze, nie przekraczającym 100 ha, za większe zaś — gospodarstwa, prowadzone na obszarze, przekraczającym 100 ha.

(4) Przy ustalaniu obszaru gospodarstwa należy uwzględniać łączną przestrzeń wszystkich wiejskich jednostek gospodarczych, będących w posiadaniu danej osoby.

Rozdział II.

Zakres działania.

Art. 3. Jeżeli wierzyciel pobierał w gotowiźnie, przez włączanie do kapitału lub w innej postaci, korzyści majątkowe — tytułem procentów lub w innej formie — w stosunku wyższym, niż prawem dozwolony, urząd rozjemczy ustali kwoty, nadmiernie pobrane lub zarachowane za okres od dnia 1 stycznia 1927 r., potrąci je od należności wierzyciela i ustali tę należność odpowiednio w mniejszej kwocie lub uzna ją za umorzoną, jeżeli skutkiem potrącenia okaże się w całości pokryta. Jeżeli roszczenia dłużnika z tytułu pobrania od niego nienależnych odsetek przewyższają roszczenia wierzyciela, dłużnik może poszuki-

wać przypadającej na jego rzecz różnicy przed właściwemi sądami.

Art. 4. Przepisy art. 3 ustawy niniejszej stosuje się również odpowiednio:

1) jeżeli dokument, znajdujący się w rękach wierzyciela, wydany został in blanco;

2) jeżeli udzielenie kredytu nastąpiło w drodze sprzedaży rzeczy ruchomych z obowiązkiem zapłaty ceny po upływie pewnego okresu czasu, przyczem z powodu odroczenia zapłaty cena została ustalona w kwocie niewspółmiernie wygórowanej.

Art. 5. (1) Zbycie wierzytelności, z której tytułu były pobierane wygórowane korzyści majątkowe na rzecz osób innych, niż wymienione w punktach 1) — 9) art. 13, nie stanowi bez względu na datę zbycia przeszkody do wszczęcia przeciwko nabywcom tych wierzytelności postępowania przed urzędem rozjemczym. Postanowienie to odnosi się także do wierzytelności wekslowej, jeżeli urząd rozjemczy ustali, że wierzyciel zbył ją w zamiarze obejścia przepisów ustawy niniejszej lub w zamiarze uniknięcia zarzutów, wynikających ze stosunku osobistego.

(2) Przeciwko nabywcy wierzytelności hipotecznej postępowanie przed urzędem rozjemczym nie może być wszczęte. Nie dotyczy to jednak wierzytelności, zabezpieczonej kaucją hipoteczną (hipoteką zabezpieczającą).

(3) Nabywcy wierzytelności, przeciwko którym może być wszczęte postępowanie w trybie ustawy niniejszej, mogą w razie obniżenia lub umorzenia ich wierzytelności, zgodnie z art. 3 i 4, wystąpić z regresem przeciwko swym prawozbywcom przed właściwe sądy.

Art. 6. (1) Urząd rozjemczy określić może:

1) termin lub terminy spłaty długu, także z rozłożeniem na raty, na okres czasu, nie przenoszący 7 lat, a jeżeli zobowiązanie pochodzi z tytułu umownych lub sądowych działów rodzinnych, względnie spadkowych — nie przenoszący 12 lat, licząc od daty orzeczenia; przyczem nie więcej, niż przez pierwsze 2 lata tego okresu, może być wstrzymana spłata kapitału. Urząd rozjemczy, mając na uwadze, aby bezpieczeństwo długu w okresie odroczenia nie uległo zmniejszeniu, powinien w miarę możności uzależnić odroczenie lub rozłożenie na raty spłaty długu od dopełnienia przez dłużnika określonych w orzeczeniu warunków, bądź od odpowiedniego zabezpieczenia długu. Urząd rozjemczy może wydać orzeczenie, przewidziane w niniejszym punkcie, także co do długu, który jeszcze nie jest płatny;

2) korzyści majątkowe, które wierzyciel może pobierać, poczynając od daty orzeczenia, nie poniżej 4½% w stosunku rocznym.

(2) Przepisy artykułu niniejszego stosują się odpowiednio do odsetek i kosztów, które mogą być egzekwowane w myśl art.

3 ustawy o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych.

Art. 7. Zgłoszone pretensje wzajemne ulegają potrąceniu z wyjątkiem następujących wypadków:

1) jeżeli wierzyciel stał się dłużnikiem posiadacza gospodarstwa wiejskiego dopiero po wszczęciu postępowania przed urzędem rozjemczym;

2) jeżeli dłużnik posiadacza gospodarstwa wiejskiego nabył po wszczęciu postępowania przed urzędem rozjemczym wierzytelność, powstałą przed wszczęciem tego postępowania.

Art. 8. Przepisy art. 6 ust. (1) nie mogą być stosowane do:

1) wierzytelności, powstałych po dniu 1 grudnia 1931 r. z tytułu dostawy towarów;

2) wierzytelności hipotecznych, wymienionych w art. 1 ust. (2), w art. 2 i art. 12 ustawy o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych;

3) wierzytelności, powstałych po dniu 1 lipca 1932 r. z tytułu działów rodzinnych lub spadkowych, albo nowych operacyj kredytowych, przyczem wystawianie nowych obligów celem wymiany w części lub całości obligów dawniej wystawionych, lub pokrycia dawniej zaciągniętych zobowiązań, nie jest w rozumieniu niniejszej ustawy nową operacją kredytową.

Art. 9. (1) Urząd rozjemczy może orzec na okres, nie dłuższy niż 24 miesiące, licząc od daty orzeczenia, odpowiednie zmniejszenie czynszu dzierżawnego, gdy ten jest nadmierny w stosunku do zmienionych warunków gospodarczych. Zmniejszenie to może również dotyczyć zaległego czynszu za okres, nie dłuższy niż 24 miesiące wstecz od dnia wejścia w życie ustawy niniejszej.

(2) Co do zaległego czynszu dzierżawnego urząd rozjemczy może zastosować postanowienia art. 6.

Art. 10. Urząd rozjemczy może postanowić przedterminowe rozwiązanie umowy dzierżawnej w całości lub w części za odpowiedniem odszkodowaniem, które będzie uiszczone lub należycie zabezpieczone przed opuszczeniem dzierżawy, jeżeli to będzie nieodzownym warunkiem zastosowania ustawy z dnia 12 marca 1932 r. o ułatwieniu spłaty uciążliwych zobowiązań, obciążających gospodarstwa rolne (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 221).

Art. 11. Uprawnienia, przewidziane w art. 3—6, służą urzędowi rozjemczemu także w stosunku do należności, zasądzonych prawomocnemi orzeczeniami sądowemi, przyczem uprawnienie z art. 3 służy urzędowi rozjemczemu tylko wtedy, jeżeli zarzut lichwy pieniężnej nie został rozpatrzony w postępowaniu sądowem.

Art. 12. Skuteczność orzeczenia urzędu rozjemczego w sprawie zobowiązania, za które odpowiadają oprócz dłużnika jeszcze i inne osoby (solidarnie, subsydjarnie lub z tytułu jakiejkolwiek

poręki), rozciąga się z mocy prawa na wszystkie zobowiązane osoby, z wyjątkiem instytucji kredytu zorganizowanego (art. 13, ust. (1), pkt. 3) — 9)), jeżeli orzeczenie zapadło na korzyść dłużnika, który pobrał walutę z tego zobowiązania. Przy zobowiązaniach wekslowych za dłużnika, który pobrał walutę, uważa się akceptanta przy wekslach ciągnionych, a wystawcę przy wekslach własnych.

Art. 13. (1) Przedmiotem postępowania przed urzędami rozjemczemi nie mogą być wierzytelności:

1) Skarbu Państwa;

2) związków samorządu terytorjalnego, gospodarczego i zawodowego;

3) Banku Polskiego, banków, przedsiębiorstw lub instytucyj państwowych lub komunalnych;

4) instytucyj kredytu długoterminowego;

5) przedsiębiorstw bankowych, wymienionych w art. 2, 3 i 119 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 marca 1928 r. o prawie bankowem (Dz. U. R. P. Nr. 34, poz. 321);

6) Centralnej Kasy Spółek Rolniczych w Warszawie, komunalnych kas oszczędności, Galicyjskiej Kasy Oszczędności we Lwowie i Ukraińskiej Szczadnyci w Przemyślu;

7) gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych;

8) spółdzielni kredytowych, należących do związków rewizyjnych, których listę ustalą rozporządzenia Ministra Skarbu;

9) instytucyj ubezpieczeń społecznych;

10) z tytułu zaległości wynagrodzenia służby domowej, rzemieślników i robotników, zatrudnionych w gospodarstwach wiejskich.

(2) Wierzytelności, nabyte przez jedną z instytucyj, wymienionych w ust. (1) pkt. 3) — 9), mogą być jednak przedmiotem postępowania przed urzędami rozjemczemi, jeżeli podlegają orzecznictwu tych urzędów w myśl art. 3 — 12, a nabycie nastąpiło po dniu 1 lipca 1932 r. Ustalenie daty nabycia wierzytelności przez jedną z tych instytucyj należy do właściwości urzędu rozjemczego. Przyjęcie przez te instytucje nowych obligów celem wymiany w części lub w całości obligów, dawniej wystawionych, lub pokrycia dawniej udzielonych kredytów, oraz dyskonto i redyskonto wierzytelności, pochodzących z nowych operacyj kredytowych, dokonanych po 1 lipca 1932 r., nie jest nabyciem wierzytelności w rozumieniu niniejszego artykułu.

(3) Urząd rozjemczy może orzekać w sprawach, wymienionych w art. 9 i 10, choćby jedną ze stron była jedna z instytucyj, wymienionych w ust. (1) pkt. 3) — 9) artykułu niniejszego.

Rozdział III.

Organizacja urzędów rozjemczych.

Art. 14. (1) Urzędy rozjemcze działają:

a) przy urzędach wojewódzkich — wojewódzkie urzędy rozjemcze do spraw majątkowych posiadaczy większych gospodarstw wiejskich (wojewódzkie urzędy rozjemcze),

b) przy powiatowych związkach komunalnych — powiatowe urzędy rozjemcze do spraw majątkowych posiadaczy mniejszych gospodarstw wiejskich (powiatowe urzędy rozjemcze).

(2) Przepisy ustawy niniejszej, które mówią o urzędach rozjemczych, dotyczą obu wymienionych rodzajów tych urzędów.

Art. 15. Działalność wojewódzkiego urzędu rozjemczego rozciąga się na obszar województwa.

Art. 16. (1) Przewodniczącego wojewódzkiego urzędu rozjemczego oraz jego zastępców mianuje i odwołuje Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Skarbu oraz Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych.

(2) Pozostałych członków tego urzędu (ławników) mianuje i odwołuje prezes sądu apelacyjnego w porozumieniu z wojewodą, który uprzednio zasięga w tej mierze opinji wojewódzkiego komitetu do spraw finansowo-rolnych.

(3) W miarę możności przewodniczący i jego zastępca powinni posiadać kwalifikacje sędziowskie, członkowie zaś wojewódzkiego urzędu rozjemczego powinni w miarę możności posiadać wykształcenie prawnicze.

(4) Członkowie urzędu rozjemczego, z wyjątkiem przewodniczącego i jego zastępców, muszą być powołani z pośród osób, zamieszkałych na obszarze działania danego urzędu, przytem połowa z nich z pośród osób, których głównym zawodem jest gospodarka wiejska, a połowa z pośród innych osób, zwłaszcza reprezentujących kredyt zorganizowany, zawody przemysłowe i handlowe.

Art. 17. Działalność powiatowego urzędu rozjemczego rozciąga się na okręg powiatowego związku komunalnego oraz na miasta, wydzielone z tego związku.

Art. 18. Przewodniczącego, jego zastępców oraz pozostałych członków (ławników) powiatowego urzędu rozjemczego mianuje i odwołuje prezes sądu okręgowego z pośród kandydatów, mających, o ile możności, wykształcenie prawnicze, przedstawionych mu przez wydział powiatowy, który przed postawieniem wniosku wysłuchuje opinji wojewódzkiego komitetu do spraw finansowo-rolnych. Wszyscy członkowie powiatowego urzędu rozjemczego muszą być powołani z pośród osób, zamieszkałych na obszarze działalności tego urzędu, przyczem połowa z nich z pośród osób, których głównych zawodem jest go-

spodarka wiejska, a połowa z pośród innych osób, zwłaszcza reprezentujących zawody przemysłowe i handlowe.

Art. 19. (1) Od powołania na członka urzędu rozjemczego uchylać się mogą jedynie kobiety, duchowni i zakonnicy, wojskowi i funkcjonarjusze policji państwowej w służbie czynnej, urzędnicy publiczni, adwokaci, obrońcy sądowi, drobni przemysłowcy i kupcy, osoby, żyjące z płacy dziennej lub tygodniowej, osoby, mające ponad 65 lat ukończonych, oraz osoby, którym stan zdrowia nie pozwala na pełnienie tych obowiązków.

(2) O zasadności uchylenia się od powołania na członka wojewódzkiego urzędu rozjemczego rozstrzyga ostatecznie prezes sądu apelacyjnego.

(3) Osoba, uchylająca się bez uzasadnionej przyczyny od przyjęcia godności członka wojewódzkiego urzędu rozjemczego, podlega karze grzywny do 200 złotych.

(4) O zasadności uchylenia się od powołania na członka powiatowego urzędu rozjemczego rozstrzyga ostatecznie prezes sądu okręgowego.

(5) Osoba, uchylająca się bez uzasadnionej przyczyny od przyjęcia godności członka powiatowego urzędu rozjemczego, podlega karze grzywny do 100 złotych.

Art. 20. (1) Członkowie wojewódzkiego urzędu rozjemczego składają na ręce prezesa sądu apelacyjnego lub sędziego, przez niego wyznaczonego, przysięgę, że będą gorliwie i bezstronnie pełnili swój urząd i dochowają tajemnicy urzędowej.

(2) Członkowie powiatowego urzędu rozjemczego składają przysięgę tej samej treści na ręce prezesa sądu okręgowego lub sędziego, przez niego wyznaczonego.

Art. 21. (1) Członkowie urzędu rozjemczego, którzy bez należytego usprawiedliwienia nie przybywają na posiedzenie urzędu, opóźniają się lub uchylają się od pełnienia swoich urzędowych obowiązków, podlegają za każdym razem karze grzywny, a mianowicie: członkowie wojewódzkiego urzędu rozjemczego — do 100 złotych, członkowie zaś powiatowego urzędu rozjemczego — do 30 złotych.

(2) O karze grzywny, oznaczonej w art. 19 i w artykule niniejszym, orzeka na wniosek przewodniczącego urzędu sąd grodzki, w którego okręgu mieści się siedziba urzędu. Orzeczenie będzie wydane po wysłuchaniu zainteresowanego członka urzędu rozjemczego i jest ostateczne.

(3) Członkowie urzędu rozjemczego, którzy dopuścili się rażącego naruszenia obowiązków urzędowych, mogą być usunięci z urzędu przez władzę, która ich mianowała.

Art. 22. Wysokość wynagrodzenia przewodniczącego i jego zastępców oraz członków urzędu rozjemczego ustala Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrami Skarbu, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych.

Art. 23. Właściwy miejscowo jest ten urząd rozjemczy, na którego obszarze działania znajduje się gospodarstwo wiejskie; jeżeli gospodarstwo jest położone na obszarach działalności więcej, niż jednego urzędu rozjemczego, właściwość miejscową ustala się według położenia miejscowości, w której znajduje się zarząd gospodarstwa.

Rozdział IV.

Zespół orzekający.

Art. 24. (1) W skład zespołu orzekającego wojewódzkiego urzędu rozjemczego wchodzi pięciu członków, a mianowicie: przewodniczący lub jego zastępca, dwóch ławników, których głównym zawodem jest gospodarka wiejska, i dwóch ławników z pośród innych członków urzędu. W zespole orzekającym musi znajdować się przynajmniej jeden przedstawiciel kredytu zorganizowanego. Przynajmniej jeden z członków zespołu powinien mieć wykształcenie prawnicze.

(2) W skład zespołu orzekającego powiatowego urzędu rozjemczego wchodzi trzech członków, a mianowicie: przewodniczący lub jego zastępca, jeden ławnik, którego głównym zawodem jest gospodarka wiejska, i jeden ławnik z pośród innych członków urzędu.

Art. 25. (1) Do członków zespołu orzekającego mają odpowiednie zastosowanie przepisy o wyłączeniu sędziów w sprawach cywilnych. Przewodniczący zespołu ma prawa przewodniczącego na posiedzeniach sądowych w sprawach cywilnych.

(2) Narady członków zespołu są tajne. Orzeczenia i postanowienia zespołu zapadają większością głosów i powinny być wyłuszczone na piśmie i opatrzone podpisami wszystkich członków zespołu.

(3) Jeżeli któryś z członków odmówi podpisu lub nie może podpisać orzeczenia, postanowienia lub ugody, pozostali zaznaczają to na samem orzeczeniu, postanowieniu lub ugodzie. Orzeczenie, postanowienie lub ugoda, podpisane przez większość członków zespołu, ma taką samą moc, jak podpisane przez wszystkich.

Rozdział V.

Postępowanie.

Art. 26. (1) Urząd rozjemczy działa na wniosek posiadacza gospodarstwa wiejskiego, wierzyciela lub obu tych stron.

(2) We wniosku należy szczegółowo przedstawić stosunki majątkowe dłużnika i powołać się na odpowiednie dowody.

(3) Jeden wniosek może obejmować spór z jednym lub większą liczbą wierzycieli.

Art. 27. (1) Urząd rozjemczy może zasięgnąć opinji o stanie gospodarczym dłużnika, oraz o wierzycielu od osób i instytucyj, według swego uznania, a w szczególności od komitetów do spraw finansowo-rolnych, izb przemysłowo-handlowych oraz rolniczych.

(2) Zarówno dłużnik, jak i wierzyciel obowiązani są okazać przedstawicielowi lub przedstawicielom instytucji, wskazanej przez urząd rozjemczy, księgi, rachunki, korespondencję i wszystko, co stwierdza ich stan gospodarczy lub ma związek z daną sprawą.

(3) Urząd rozjemczy ma również prawo żądać bezpośredniego przedstawienia mu dowodów, wskazanych w ustępie poprzedzającym.

(4) Jeżeli od wypełnienia powyższych obowiązków uchyla się strona, która wniosła sprawę, urząd rozjemczy odrzuci wniosek.

Art. 28. (1) Urząd rozjemczy ma prawo zabezpieczyć wniosek:

a) postanowieniem, uprawniającem do wniesienia ostrzeżenia (adnotacji) do wykazu hipotecznego w przypadku, gdy wierzytelność wpisana jest do hipoteki;

b) postanowieniem, zawieszającem postępowanie egzekucyjne przeciwko dłużnikowi.

(2) Postanowienia te są ostateczne i natychmiast wykonalne.

(3) Postępowanie, wszczęte przed urzędem rozjemczym, powoduje zawieszenie postępowania sądowego w tejże sprawie. Postępowanie sądowe będzie następnie umorzone, bądź podjęte na nowo zależnie od wyniku sprawy w urzędzie rozjemczym.

Art. 29. (1) Urząd rozjemczy wzywa strony na rozprawę z zagrożeniem, że niestawienie się nie wstrzyma rozprawy oraz wydania orzeczenia. Rozprawę należy przeprowadzić, o ile możności, w ciągu 21 dni od złożenia wniosku. Sprawy, w których zastosowano art. 28, winny być rozpatrywane w pierwszej kolejności.

(2) Wezwane strony powinny stawić się osobiście, albo przez pełnomocnika. Urząd rozjemczy ma jednak prawo żądać osobistego stawiennictwa stron. Strony i ich pełnomocnicy powinni zgodnie z prawdą udzielić wyjaśnień, żądanych przez urząd.

(3) Urząd rozjemczy może przedsiębrać wszelkie dochodzenia, potrzebne do wydania orzeczenia, a w szczególności wzywać i przesłuchiwać bez przysięgi lub pod przysięgą osoby (świadków i biegłych), które mogą udzielić wyjaśnień, jak również może przesłuchiwać strony pod przysięgą.

Art. 30. (1) Wojewódzki urząd rozjemczy nakłada kary grzywny do 100 zł., zaś powiatowy urząd rozjemczy — do 30

złotych — na osoby, wezwane do przedstawienia dowodów lub udzielenia wyjaśnień za odmówienie złożenia tych wyjaśnień i dowodów, albo za nieusprawiedliwione niestawiennictwo, a także na świadków i biegłych za odmówienie złożenia przysięgi, oraz na osoby, zachowujące się niewłaściwie podczas rozprawy.

(2) Postanowienie wojewódzkiego urzędu rozjemczego, nakładające grzywnę do 30 złotych, a powiatowego urzędu rozjemczego do 10 złotych — jest ostateczne.

(3) Od postanowienia wojewódzkiego urzędu rozjemczego, nakładającego grzywnę ponad 30 złotych, i od postanowienia powiatowego urzędu rozjemczego, nakładającego grzywnę ponad 10 złotych, służy w ciągu 14 dni od dnia doręczenia postanowienia prawo odwołania się do sądu grodzkiego, w którego okręgu znajduje się siedziba urzędu rozjemczego. Orzeczenie sądu grodzkiego jest ostateczne.

(4) Urzędnik publiczny, wezwany do złożenia wyjaśnień z tytułu piastowanego urzędu, odpowiada za czyny lub zaniechania, wymienione w ust. 1, w drodze służbowej.

Art. 31. Wszystkie władze i urzędy powinny udzielać urzędowi rozjemczemu pomocy prawnej. W szczególności sądy oraz organa egzekucyjne winny dostarczać na żądanie urzędu rozjemczego potrzebnych akt.

Art. 32. Rozprawy są ustne i jawne. Jawność należy wyłączyć na zgodny wniosek obu stron, a na wniosek choćby jednej strony wówczas, gdy mają być rozpatrywane wydarzenia z życia prywatnego lub tajemnice zawodowe. Publiczne ogłoszenie treści rozprawy tajnej jest wzbronione. Zakaz ten nie dotyczy orzeczenia.

Art. 33. (1) Urząd rozjemczy może dopuszczać i przeprowadzać dowody nawet nie powołane przez strony i nie jest związany żadnemi ustawowemi zasadami dowodowemi, lecz ma orzekać według swego przekonania, opartego na swobodnej ocenie wszelkich okoliczności.

(2) W szczególności może:

1) przyjąć i uwzględnić dowód ze świadków i przesłuchania stron przeciwko dowodom z dokumentów;

2) wziąć pod uwagę ustne przyrzeczenia dane przed, przy lub po sporządzeniu dokumentu, chociażby nie były zgodne z dokumentem.

Art. 34. (1) Protokóły posiedzeń urzędu rozjemczego powinny być podpisane przez przewodniczącego i osobę, prowadzącą protokół. Protokóły zeznań świadków oraz przesłuchania biegłych powinny być podpisane również przez te osoby.

(2) Wypisy postanowień, orzeczeń i ugód oraz pisma, wezwania, zaświadczenia i t. p., pochodzące od urzędu rozjemczego, powinny być zaopatrzone podpisem przewodniczącego oraz pieczęcią urzędu.

(3) Urzędy rozjemcze używają okrągłych pieczęci z godłem państwowem, naokoło którego znajduje się nazwa urzędu i oznaczenie jego siedziby.

Rozdział VI.

Ugody i orzeczenia.

Art. 35. (1) Ugoda, zawarta przed urzędem rozjemczym, jeżeli ją podpisały strony i zespół orzekający, ma moc prawną narówni z wyrokiem sądowym i stanowi tytuł egzekucyjny.

(2) Ugody, zawarte przed urzędem rozjemczym, są wolne od opłat stemplowych.

Art. 36. (1) Orzeczenie może być wydane dopiero wówczas, gdy strony miały możność wypowiedzenia się tak co do okoliczności sprawy, jak i co do wyniku przeprowadzonych w danej sprawie dochodzeń.

(2) Orzeczenie należy sporządzić na piśmie najdalej w ciągu trzech dni po ukończeniu rozprawy.

Art. 37. (1) Orzeczenie urzędu rozjemczego winno zawierać: a) miejsce i datę wydania orzeczenia, b) oznaczenie urzędu, c) imiona i nazwiska członków zespołu orzekającego, d) dokładne oznaczenie stron, ich ustawowych zastępców i pełnomocników w sprawie (imiona i nazwiska, zawód, miejsce zamieszkania i stanowisko w sporze), e) wskazanie, na czyj wniosek wydano orzeczenie, f) orzeczenie co do przedmiotu sporu i w sprawie kosztów, g) krótkie przedstawienie stanu rzeczy i uzasadnienie.

(2) Orzeczenie może nałożyć obowiązek zabezpieczenia wykonania jego poszczególnych postanowień.

(3) Orzeczenie winno być doręczone stronom na piśmie.

(4) Orzeczenia urzędów rozjemczych są wolne od opłat stemplowych.

Art. 38. (1) Orzeczenie urzędu rozjemczego jest ostateczne i ulega zaskarżeniu tylko w przypadkach następujących:

1) jeżeli urząd rozjemczy przekroczył zakres swej właściwości,

2) jeżeli pogwałcono istotne przepisy postępowania,

3) jeżeli orzeczenie jest niezrozumiałe lub sprzeczne z prawem,

4) jeżeli nie zostały należycie wyświetlone okoliczności sprawy, mające wpływ stanowczy na rozstrzygnięcie,

5) jeżeli zachodzą przyczyny, które stanowią podstawę do skargi o wznowienie postępowania.

(2) Skargę o uchylenie orzeczenia należy wnieść za pośrednictwem urzędu rozjemczego do sądu okręgowego w ciągu dwóch tygodni od doręczenia orzeczenia. Właściwy jest sąd okręgowy, w którego okręgu położone jest gospodarstwo wiejskie lub jego zarząd.

(3) Z orzeczeniami zrównane są postanowienia, kończące postępowanie.

Art. 39. (1) Sąd okręgowy w razie uwzględnienia skargi uchyla orzeczenie urzędu rozjemczego i przekazuje sprawę temu samemu urzędowi do ponownego rozpatrzenia w innym zespole orzekającym.

(2) Jeżeli sąd okręgowy uzna, że niema pogwałcenia istotnych przepisów postępowania, a zachodzi naruszenie prawa materjalnego, może orzec co do przedmiotu sprawy zamiast odesłania sprawy do ponownego rozpatrzenia. Przy wydaniu wyroku sąd okręgowy jest związany stanem faktycznym, ustalonym w zaskarżonem orzeczeniu.

(3) Na orzeczenie sądu okręgowego niema zażalenia ani odwołania.

(4) Urząd rozjemczy, któremu sprawa została odesłana, związany jest wykładnią prawa, zawartą w orzeczeniu sądu okręgowego. Nie można opierać skargi na orzeczenie urzędu rozjemczego, wydane po ponownem rozpoznaniu sprawy, na podstawach, sprzecznych z wykładnią prawną, ustaloną przez sąd okręgowy.

Art. 40. Prawomocne orzeczenie urzędu rozjemczego ma moc prawną narówni z wyrokiem sądowym i stanowi tytuł egzekucyjny.

Rozdział VII.

Koszty.

Art. 41. Koszty, związane z utworzeniem i utrzymaniem wojewódzkich urzędów rozjemczych, pokrywane są z budżetu Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, koszty zaś związane z utrzymaniem powiatowych urzędów rozjemczych, z budżetu powiatowych związków komunalnych.

Art. 42. (1) Wnioskodawca wnosi koszty postępowania oraz specjalne opłaty od wniosku o rozpoznanie sprawy i od wydanych przez urząd rozjemczy dokumentów.

(2) Łączna wysokość opłat, wymienionych w poprzednim ustępie, nie może przenosić odpowiednich opłat sądowych. Wysokość i sposób poboru opłat ustala Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrami Skarbu, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych.

(3) Powyższe koszty i opłaty w sprawie przed wojewódzkim urzędem rozjemczym wpływają na dochód budżetu Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, w sprawie zaś przed powiatowym urzędem rozjemczym — na rzecz powiatowego związku komunalnego oraz delegatury komitetów do spraw finansowo - rolnych według stosunku, który określi Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrami Skarbu i Spraw Wewnętrznych.

(4) Grzywny, wymierzane na podstawie ustawy niniejszej, będą ściągane w trybie administracyjnym. Jeżeli grzywny te zostały nałożone na członków wojewódzkiego urzędu rozjemczego, bądź w sprawach, toczących się przed tym urzędem, wpływają na dochód budżetu Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, grzywny natomiast, nałożone na członków powiatowego urzędu rozjemczego, bądź w sprawach, toczących się przed tym urzędem, wpływają na dochód budżetu powiatowego związku komunalnego.

Art. 43. (1) Jeżeli postępowanie przed urzędem rozjemczym zostanie zakończone ugodą, rozdział kosztów postępowania powinien być przewidziany w tejże ugodzie.

(2) W innych wypadkach urząd określi, kto i w jakich częściach ponosi koszty.

Art. 44. W postępowaniu ze skargi o uchylenie orzeczenia urzędu rozjemczego pobiera się opłaty według przepisów o kosztach sądowych. Opłata sądowa od skargi o uchylenie wynosi połowę wpisu stosunkowego.

Rozdział VIII.

Postanowienia końcowe.

Art. 45. Nadzór nad działalnością urzędów rozjemczych w zakresie administracyjnym sprawuje Minister Rolnictwa i Reform Rolnych.

Art. 46. (1) Urzędy rozjemcze, powstałe na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw kredytowych małej własności rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 653), stają się z mocy prawa powiatowemi urzędami rozjemczemi w rozumieniu ustawy niniejszej.

(2) Sprawy, które w chwili wejścia w życie ustawy niniejszej toczą się przed urzędami rozjemczemi do spraw kredytowych małej własności rolnej, będą zakończone w trybie przepisów ustawy niniejszej. Jeżeli od orzeczeń tych urzędów zostały wniesione odwołania z art. 13 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej, wymienionego w ust. (1), podlegają one rozstrzygnięciu według przepisów tego rozporządzenia, jednak z zastosowaniem art. 6 niniejszej ustawy.

(3) Zakończenie orzeczeniem prawomocnem spraw, rozstrzygniętych na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej, wymienionego w ust. (1), nie pozbawia stron możności wszczęcia postępowania w zakresie art. 6 ustawy niniejszej, z tem jednak, że ulgi, przyznane w obu postępowaniach, nie mogą przewyższać ulg, przewidzianych ustawą niniejszą.

Art. 47. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrom Rolnictwa i Reform Rolnych, Skarbu, Sprawiedliwości

oraz Spraw Wewnętrznych, każdemu we właściwym zakresie działania.

Art. 48. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i traci moc obowiązującą w terminie i na obszarach, które określi Rada Ministrów w drodze rozporządzeń, ustalając jednocześnie przepisy przejściowe. Z dniem wejścia w życie ustawy niniejszej traci moc obowiązującą rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. o utworzeniu urzędów rozjemczych do spraw kredytowych małej własności rolnej (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 653).

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*
Prezes Rady Ministrów: *A. Prystor*
Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki*
Minister Skarbu: *Wł. Zawadzki*
Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski*
Minister Rolnictwa i Reform Rolnych: *Sew. Ludkiewicz.*

POZA WYŻEJ WYMIENIONEMI UKAZAŁY SIĘ NASTĘPUJĄCE USTAWY I ROZPORZĄDZENIA.

Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 14 marca 1933 r. o uldze celnej na struny jelitowe (Dz. U. R. P. Nr. 19, poz. 129).

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 15 marca 1933 r., wydane w porozumieniu z Ministrami Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie ustalenia wykazu surowców i półfabrykatów, niezbędnych dla rozwoju rolnictwa i przemysłu krajowego (Dz. U. R. P. Nr. 19, poz. 130).

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 6 marca 1933 r., wydane w porozumieniu z Ministrami Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie rozdziału ostatecznych kontyngentów cukru na czas od 1 października 1932 r. do 30 września 1933 r. pomiędzy poszczególne cukrownie (Dz. U. R. P. Nr. 20, poz. 134).

Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów i Ministrów: Spraw Wewnętrznych, Spraw Wojskowych, Skarbu, Sprawiedliwości, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 25 marca 1933 r. w sprawie wykonania postanowień Konkordatu, zawartego pomiędzy Stolicą Apostolską a Rzecząpospolitą Polską (Dz. U. R. P. Nr. 24, poz. 197).

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 30 marca 1933 r. o przyjmowaniu złotych 4¹/₂% listów zastawnych Państwowego Banku Rolnego Serji I-ej na spłatę zaległości podatkowych (Dz. U. R. P. Nr. 24, poz. 198).

Obwieszczenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 marca 1933 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców. Załącznik: jednolity tekst ustawy z dnia 24 marca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 24, poz. 202).

Ustawa z dnia 24 marca 1933 r. o ułatwieniach dla instytucyj kredytowych, przyznających dłużnikom ulgi w zakresie wierzytelności rolniczych (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 211).

Ustawa z dnia 29 marca 1933 r. o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych (Dz. U. R. P. Nr. 25, poz. 213).

Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 24 marca 1933 r. w sprawie częściowej zmiany taryfy celnej (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 219).

Rozporządzenie Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 31 marca 1933 r. o zmianie niektórych postanowień rozporządzenia Ministra Skarbu w porozumieniu z Ministrami Robót Publicznych, Spraw Wewnętrznych i Reform Rolnych z dnia 3 listopada 1927 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 kwietnia 1927 r. o rozbudowie miast, zmienionego rozporządzeniem z dnia 6 kwietnia 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 49, poz. 476), oraz rozporządzeniem z dnia 15 października 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 96, poz. 735) (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 220).

Ustawa z dnia 22 marca 1933 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dnia 24 listopada 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 229).

Rozporządzenie Ministra Komunikacji z dnia 20 kwietnia 1933 r., wydane w porozumieniu z Ministrami: Sprawiedliwości, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie zmiany „Regulaminu przewozu przesyłek towarowych na kolejach żelaznych“ (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 239).

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 15 marca 1933 r., wydane w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych i z Ministrem Przemysłu i Handlu w sprawie zatwierdzenia statutu „Zrzeszenia Producentów Spirytusu“ (Monitor Polski Nr. 76, poz. 98).

Obwieszczenie Ministra Skarbu z dnia 20 marca 1933 r., wydane w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych o ustaleniu ilości spirytusu, jaką Państwowy Monopol Spirytusowy zakupi w ciągu kampanji gorzelniczej 1933/34 r. na cele konsumcyjne (kontyngent zakupu) (Monitor Polski Nr. 77, poz. 99) .

Orzeczenie Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej, ustalającej warunki pracy i płacy robotników rolnych na rok służbowy 1933/34 na obszarze województw: poznańskiego i pomorskiego (Monitor Polski Nr. 81, poz. 104).

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 11 kwietnia 1933 r. o nadaniu statutu Izbie rolniczej z siedzibą w Łodzi (Monitor Polski Nr. 92, poz. 111).

Ustawa z dnia 24 marca 1933 r. o nadzwyczajnej daninie majątkowej (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 248).

Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 18 kwietnia 1933 r. w sprawie ceł wywozowych (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 256).

Zarządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 27 marca 1933 r., wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych o pieczęciach urzędowych dla izb rolniczych i podległych im instytucyj (Monitor Polski Nr. 98).

89.

PISMO OKÓLNE MINISTERSTWA R. I R. R.

Nr. W. VI. 1.I/16. z dnia 3 marca 1933 r.

w sprawie sposobu nadsyłania rocznych zestawień wyników urzędowego badania oraz wykazów kwartalnych zwierząt poddanych urzędowemu badaniu.

W związku z wniesieniem do Sejmu projektu nowelizacji rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa z dnia 22 marca 1928 roku Ministerstwo Rol-

nictwa i Reform Rolnych zamierza uprościć sposób rejestrowania wyników urzędowego badania.

Nie zmieniając narazie ustalonych wzorów wykazów do czasu uchwalenia tej noweli, Ministerstwo prosi P. P. Wojewodów o zarządzenie, wzamian zarządzeń wydanych na podstawie reskryptu Ministerstwa Rolnictwa z dnia 23.I.1930 r. Nr. 451. W. III:

1) aby roczne zestawienia wyników urzędowego badania za rok 1932 powiatowe władze administracji ogólnej sporządziły w formie trzech ogólnych zestawień z całego powiatu według wzorów podanych w załącznikach Nr. Nr. 22, 23 i 24 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa z dnia 29.I.1929 r. (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 305), a następnie przesłały te zestawienia do Urzędu Wojewódzkiego z załączeniem wszystkich zestawień organów urzędowego badania,

2) aby Urząd Wojewódzki na podstawie zestawień wykonanych przez powiatowe władze administracji ogólnej sporządził trzy ogólne zestawienia roczne z całego województwa według tychże wzorów 22, 23 i 24, a następnie przesłał je Ministerstwu Rolnictwa i Reform Rolnych, łącznie ze wszystkiemi zestawieniami otrzymanemi z obwodów urzędowego badania.

Co się tyczy wykazów kwartalnych, Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych prosi P. Wojewodę o zarządzenie, aby Urząd Wojewódzki, poczynając od pierwszego kwartału r. b., sporządzał na podstawie ogólnych zestawień kwartalnych, nadsyłanych przez Starostwa według wzoru podanego w załączniku do zarządzenia Ministerstwa Rolnictwa z dnia 11.I.1930 r. Nr. 3025. W.III — jedno ogólne kwartalne zestawienie z całego województwa według tego samego wzoru (lecz bez podziału na miesiące), wpisując kolejno dane ze wszystkich powiatów i podsumowując każdą rubrykę.

Ministerstwo prosi o nadsyłanie tych zestawień bez zestawień sporządzanych przez organa urzędowego badania i Starostwo.

Zestawienia kwartalne Ministerstwo prosi nadsyłać najpóźniej w dwa miesiące po upływie każdego kwartału, a zestawienia roczne najpóźniej do dnia 1 lipca.

O decyzji i zarządzeniach wydanych w powyższych sprawach zechcą Pp. Wojewodowie powiadomić Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych.

Dr. Markowski
Dyrektor Departamentu
p. o. Głównego Inspektora Weterynarji.

Otrzymują: wszyscy PP. Wojewodowie.

90.

PISMO OKÓLNE MINISTERSTWA R. I R. R.

Nr. Sc. R./O/62. z dnia 7 marca 1933 r.

w sprawie scalania gruntów leśnych i wyrębu drzewostanów bez zmiany na inny rodzaj użytkowania.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21.X. 1932 r. o zmianie rozporządzenia z dnia 24.VI.1927 r. o zagospodarowaniu lasów niestanowiących własności Państwa (Dz. U. R. P. poz. 778 z 1932 r.) postanawia w art. 9 (patrz jednolity tekst rozp. Dz. U. p. 932), że obowiązek sporządzania planów urządzenia gospodarstwa leśnego, jak i zastępujących je programów, nie dotyczy nieuznanych za ochronne i nieobciążonych służebnościami lasów o obszarze mniejszym niż 30 ha względnie 50 ha, niezależnie od tego, czy są to lasy o powierzchni ciągłej, czy też składają się one z odosobnionych, należących do jednego właściciela, kompleksów.

Na skutek tego zmienia się zarządzenie Ministerstwa Rolnictwa za Nr. 1805. L. 2 z dn. 30 lipca 1928 r. w sprawie scalania gruntów leśnych (Dz. Urz. M. R. R. z 1928 r. str. 292) w sposób następujący:

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dnia 21.X. 1932 r. wielce ułatwia i przyspiesza scalenie gruntów leśnych, nieuznanych za ochronne i nieobciążonych służebnościami, a należących do drobnych właścicieli. Ponieważ poszczególni drobni właściciele posiadają zazwyczaj mniej niż po 30 ha gruntów leśnych, nie dotyczy więc ich obowiązek sporządzania planów, względnie programów gospodarstwa leśnego i mogą oni dokonywać, bez zwracania się do władz ochrony lasów, wyrębów wyrównawczych dla uproszczenia wzajemnego rozrachunku w związku ze scaleniem. Wyjątek stanowią wyręby czystym zrębem na obszarze przekraczającym 1 ha rocznie, które winny być zgłaszane właściwej władzy. O ile zgłoszenie takie w związku ze scaleniem zostanie poparte jako konieczne przez komisarza ziemskiego, po zbadaniu przez niego stanu na gruncie, a władza ochrony lasów przed upływem 2 miesięcy od zgłoszenia nie zabroni wyrębu, właściciel jest uprawniony do dokonania zgłoszonego wyrębu.

Ten liberalny stosunek przepisów o zagospodarowaniu lasów w odniesieniu do gruntów leśnych drobnych właścicieli wymaga, aby urzędy ziemskie ze swej strony zwracały uwagę przy układaniu projektów scalenia, by ulgi, dotyczące drobnej gospodarki leśnej, a w szczególności wyręby wyrównawcze w związku ze scaleniem, nie stały się powodem niszczenia lasów drobnych właścicieli, szczególniej młodników. Mając na względzie wielkie znaczenie lasów w gospodarstwie narodowem, a tak-

że dla obrony Państwa, odnośne projekty scaleniowe winny być tak układane, aby przy minimalnych wyrębach można było osiągnąć najwięcej dogodne warunki dla scalenia gruntów. W przeciwnym razie dodatnie strony, płynące ze scalenia, nie wyrównają uszczerbku, jaki Państwo ponieść może w ogólnem zalesieniu kraju.

(—) K. Kasiński.
Podsekretarz Stanu.

Otrzymują: wszyscy P. P. Wojewodowie (z wyjątkiem PP. Wojewodów: w Poznaniu, Toruniu i Katowicach) i wszystkie Okręgowe Urzędy Ziemskie (z wyjątkiem Poznańskiego, Pomorskiego i Śląskiego).

91.

PISMO OKÓLNE MINISTERSTWA R. I R. R.

Nr. Z. Ryb. II-1/14/33. z dnia 17 marca 1933 r.

w sprawie określenia wymiarów ryb i rodzajów zamknięcia wody w wykonaniu art. 3 ustawy o rybołówstwie.

Na zasadzie art. 3 ustawy z dnia 7 marca 1932 r. o rybołówstwie (Dz. U. R. P. Nr. 35 poz. 357) w sprawie wymiarów ryb i rodzajów zamknięcia wody dostatecznych do uznania wody za zamkniętą w myśl pkt. 2 art. 2 powołanej ustawy ustalam, co następuje:

Sztuczne odgałęzienia naturalnego łożyska wody (np. rowy, kanały doprowadzające i odprowadzające wodę i t. p.), służące wyłącznie do hodowli ryb, o tyle będą mogły być skwalifikowane, w związku z postanowieniami art. 2 powołanej ustawy, jako wody zamknięte:

1) o ile są stale zamknięte dla przepływu ryb większych od wymiarów ochronnych dla poszczególnych ich gatunków, ustanowionych w rozporządzeniu z dnia 27 października 1932 r. o ochronie ryb i raków na wodach otwartych (Dz. U. R. P. Nr. 105, poz. 874) oraz

2) o ile budowle i urządzenia zamykające dane wody, zaopatrzone są w kraty, w których odległość pręta do pręta nie wynosi więcej niż 2 cm.

W związku z powyższem zechce Pan Wojewoda wydać właściwe zarządzenia i zawiadomić o ich wydaniu Ministerstwo.

(—) Sew. Ludkiewicz.
Minister

Otrzymują: wszyscy PP Wojewodowie prócz Śląskiego.

92.

PISMO OKÓLNE MINISTERSTWA R. I R. R.

Nr. W. XIV. 7/7 z dnia 30 marca 1933 r.

w sprawie zawiadomienia Ministerstwa o wytaczaniu powództw przed sądami w sprawach o odszkodowania i zapomogi.

W celu zapewnieniu Ministerstwu potrzebnych wiadomości o ilości powództw wytaczanych w sądach w sprawach odszkodowań i zapomóg za zabite lub padłe zwierzęta i sposobie ich rozstrzygania przez sądy, Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych postanawia, co następuje:

W wypadku wytoczenia po myśli art. 89 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych, powództwa przed sądem o odszkodowanie, wzgl. zapomogę za zabite lub padłe zwierzęta, należy o tem zawiadomić Ministerstwo, przesyłając jednocześnie odpis orzeczenia Urzędu Wojewódzkiego, z powodu którego następuje wytoczenie powództwa.

Odszkodowanie, względnie zapomoga, może być wypłacone dopiero po uzyskaniu z Prokuratorji Generalnej R. P. (Oddziału) zawiadomienia, że wyrok Sądu, orzekający przyznanie odszkodowania lub zapomogi, jest prawomocny, a to z uwagi na okoliczność, że nieprawomocne wyroki sądów pierwszej instancji i odwoławczych — stosownie do art. 357 § 2 i art. 414 pkt. 3 nowego Kodeksu Postępowania Cywilnego — w sprawach przeciwko Skarbowi Państwa nie mogą być, nawet za zabezpieczeniem, zaopatrywane klauzulą natychmiastowej wykonalności.

Wyroki sądowe w sprawach odszkodowań lub zapomóg bez względu na to, czy zasądzają czy też oddalają powództwo, winny być przesyłane do Ministerstwa.

Analogicznie należy postępować w wypadkach wznowienia postępowania sądowego zakończonego wyrokiem prawomocnym w sprawie odszkodowania, wzgl. zapomogi (art. 442 i następne Kodeksu Postępowania Cywilnego).

O ile Prokuratorja Generalna R. P. (Oddział) zwróci się do Urzędu Wojewódzkiego o materjały lub informacje celem przygotowania obrony interesów Skarbu Państwa w postępowaniu sądowem o odszkodowania lub zapomogi lub celem ustalenia, czy od wyroku zasądzającego powództwo ma być wniesiony środek odwoławczy, czy też nie (apelacja, kasacja), Urząd Wojewódzki, o ile załatwienie sprawy nastręcza poważne wątpliwości, winien się zwrócić niezwłocznie do Ministerstwa o udzielenie wskazówek.

Jednocześnie uchyla się zarządzenie Ministerstwa z dnia 15 lutego 1929 roku Nr. 1117—W. II.

(—) Dr. Markowski.
Dyrektor Departamentu
p. o. Główn. Insp. Weterynarji:

Otrzymują: wszyscy PP. Wojewodowie, P. Komisarz Rządu m. st. Warszawy, oraz Prokuratorja Generalna R. P. w Warszawie.

93.

PISMO OKÓLNE MINISTERSTWA R. I R. R.

Nr. Z. Ryb. II. 1/16-33. z dnia 30 marca 1933 r.

w sprawie wyjaśnienia do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych o ochronie ryb i raków na wodach otwartych.

Ministerstwo przesyła w załączeniu wyjaśnienia do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 27 października 1932 roku o ochronie ryb i raków (Dz. U. R. P. Nr. 105, poz. 874) do użytku organów powołanych do nadzoru nad wykonywaniem rybołówstwa.

Równocześnie w związku ze zbliżającym się głównym okresem tarła ryb Ministerstwo zwraca się o zarządzenie właściwego pouczenia organów, powołanych do nadzoru nad wykonywaniem rybołówstwa na wodach otwartych, o treści i znaczeniu przepisów postanowień ochronnych ustawy o rybołówstwie z 1932 r. oraz przepisów powołanego wyżej rozporządzenia o ochronie ryb i raków.

(—) St. Królikowski.
Dyrektor Departamentu.

Otrzymują: wszystkie Urzędy Wojewódzkie (z wyjątkiem Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach) oraz P. Komisarz Rządu m. st. Warszawy.

Wyjaśnienia

do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 27 października 1932 r. o ochronie ryb i raków na wodach otwartych.

1. Środki ochronne przyjęte w rozporządzeniu

Głównemi środkami ochronnemi, któremi posługuje się rozporządzenie o ochronie ryb i raków, są:

a) wymiary ochronne dla poszczególnych ważniejszych gospodarczo gatunków ryb i raków,

b) całkowity zakaz połowu niektórych gatunków ryb i raków lub też ograniczenia połowu przeważnej części gatunków ryb w okresie ich rozmnażania,

c) zakaz używania do połowu ryb sieci gęstych,

d) zakazy przewozu, obrotu i użytkowania ryb i raków w związku z ich ochroną.

Każdy z przytoczonych wyżej środków zosobna traktowany jest niewystarczający, w połączeniu dają one natomiast zupełnie dostateczne rozwiązanie zagadnienia ochrony rybności wód otwartych.

2. Wymiary ochronne ryb (§ 1) i raków (§ 18).

Wymiarami ochronnemi (§ 1), poniżej których ryb nie wolno poławiać (§ 3), objęte są wszystkie gatunki, mające użytkowe znaczenie, lub zagrożone zanikiem. Myślą przewodnią tego zakazu jest danie rybom możności osiągnięcia dojrzałości płciowej i odbycia przez nich chociażby jeden raz w życiu czynności rozrodczych dla zabezpieczenia istnienia gatunku.

Dla raków analogiczne znaczenie i zastosowanie posiada § 18 w połączeniu z § 19 rozporządzenia.

3. Okresy ochrony ryb (§ 2) i raków (§ 20).

Całkowitą ochroną okresu rozmnażania się ryb (§§ 2 i 3) objęte są tylko takie gatunki, których okres ten nie może być chroniony wiosennemi ograniczeniami połowu (§ 10), ponieważ odbywają te gatunki tarło w innej porze roku. W dorzeczu Wisły łosoś i troć objęty jest ochroną tarła jedynie w górnym biegu i dopływach tej rzeki, gdzie właśnie leżą naturalne tarliska tych gatunków. Zakaz połowu łososia i troci w okresie ich tarła, tak ważny w miejscach ich rozmnażania się, nie stosuje się do głównego łożyska Wisły w jej środkowym i dolnym biegu, począwszy od ujścia rzeki Sanny pod Zawichostem. Ochrona taka byłaby nieracjonalna, ponieważ tu gatunki te odbywają wędrówkę. Ochronę naturalną ich wędrówek stanowią zimowe warunki połowu, kiedy rzeka skuta jest lodem, co utrudnia masowy połów tych ryb, ciągnących wgórę rzeki na tarło. Wprowadzenie zakazu używania do połowu ryb w okresie sześciu tygodni wiosennych narzędzi ciągnionych (§ 10) jest jedynie dopełnieniem naturalnej ochrony wędrówek łososia i troci.

Dla skutecznego rozmnażania się raków rozporządzenie wprowadza odpowiednio długi okres ochrony samicy raka (§ 20). Natomiast okres ochrony samca raka jest krótki (§ 20), część bowiem samców po dokonaniu przez nich funkcji rozrodczych może być odłowiona bez uszczerbku dla rakostanu,

a nawet usunięcie nadmiernej ilości samców raka jest pożądane ze względu na samice.

4. Zakazy połowu ryb (§ 3) i raków (§ 19 i 20).

Przekroczenia przeciwko zakazom połowu ryb i raków, które nie osiągnęły ustanowionych dla nich wymiarów ochronnych (§§ 1 i 18), podlegają karze, przewidzianej w art. 82 pkt. 4 z dalszemi skutkami prawnemi, wynikającemi z art. 86 pkt. *b* postanowień karnych ustawy z dnia 7 marca 1932 roku o rybołówstwie, przekroczenia zaś przeciwko zakazom połowu ryb i raków w ustanowionym dla nich okresie ochrony (§§ 2 i 20) podlegają karze przewidzianej w art. 83 pkt. 1 z dalszemi skutkami prawnemi, wynikającemi z art. 86 pkt. *b* powołanej ustawy.

5. Wyjątki od zakazu połowu ryb (§ 4—8) i raków (§ 23 i 24).

Od zakazów połowu ryb przewiduje rozporządzenie szereg wyjątków, gdy są one uzasadnione warunkami lokalnemi danej wody (§ 4), bądź też względami gospodarczemi (§§ 5—8). Wyjątki te mogą być stosowane w drodze indywidualnych zezwoleń.

Przepisy powyższe mają analogiczne zastosowanie do raków z wyjątkiem postanowienia o jeziorach, posiadających szczególnie trudne warunki połowu (§ 4). O ile bowiem wyjątek ten ma duże znaczenie dla połowu ryb w jeziorach o nierównem dnie, lub zawalonem zawadami, skalnemi odłamkami i t. p. wskutek czego normalny połów ryb zapomocą narzędzi ciągnionych jest utrudniony lub też zgoła niewykonalny, jedynym zaś okresem, możliwym dla dokonania połowów, jest okres tarła, kiedy ryby wychodzą na płytkie wody przybrzeżne, o tyle dla połowów raków konfiguracja misy jeziorowej nie posiada większego znaczenia, ponieważ połowy ich odbywają się zapomocą stawnych narzędzi. Dla wód, w których raki z powodu powolnego wzrostu nie osiągają wogóle wymiarów ochronnych (§ 18), dopuszcza rozporządzenie indywidualne zezwolenia na połów raków mniejszych (§ 23).

Z gospodarczego punktu widzenia zezwolenia na wyjątki od zakazów połowu mogą być pożyteczne, muszą być one jednak w zasadzie udzielane na podstawie opinji fachowej (właściwego inspektora rybackiego).

5. Ograniczenia czasu trwania połowu, jego sposobu i narzędzi (§§ 9—17 i 22).

Zakaz połowu ryb w niedziele (§ 9) nie ma na celu ochrony niedzielnego odpoczynku uprawnionego do rybołówstwa, lecz ma za zadanie umożliwienie spokojnego żerowania ryb dla

większego ich wzrostu. Jednodniowa przerwa w połowie nie jest żadną krzywdą dla rybaka, który zresztą w niedziele zasadniczo świętuje. Pozostawione w wodzie na ten okres czasu narzędzia stawne (t. zn. takie narzędzia, których się nie ciągnie, ani nie suwa w wodzie, lub po dnie jak np. słępy, więcierze, wiersze i t. p.) nie zakłócają spokoju rybom, złowione zaś niemi ryby są poniekąd rekompensatą dla uprawnionego do rybołówstwa za przerwę w połowie.

Zakaz używania na wiosnę na okres sześciu tygodni, przypadających na moment tarła większości gatunków ryb (§ 10), narzędzi ruchomych (włoków, niewodów, drygawic, słępów i t. p.), służących do połowu ryb przez ciągnienie, wleczenie, suwanie po wodzie lub dnie, albo przez spławianie prądem wody, oraz narzędzi używanych do połowu ryb przez nagonkę, całkowicie zabezpiecza normalne rozmnażanie się ryb. Połów ryb w tym okresie zapomocą narzędzi stawnych, nie krępując zbytnio właściwego tarła i rozwoju narybku, gdyż jedynie częściowo usuwa ryby i to tylko te, które wejdą same do zastawionych narzędzi, jest poważnym czynnikiem, zabezpieczającym uprawnionemu do rybołówstwa pracę i zarobek w tym martwym sezonie.

Tylko nieliczne gatunki nie są objęte ochroną tarła, są to albo gatunki, nieprzedstawiające użytkowego znaczenia, lub też gatunki, nie wymagające tej ochrony. Przykładem ostatniego może służyć szczupak, który jest chroniony stosunkowo dużą miarą minimalną; wprowadzenie ochrony jego tarła może spowodować nadmierne rozmnożenie się tego drapieżnika na niekorzyść ryb innych.

Wprowadzenie przepisów o wymiarach oczek sieci, używanych do połowu ryb (§ 11), ma na celu zapobieżenie wyławiania narybku i ryb młodych, nieprzedstawiających jeszcze wartości użytkowej. Wprawdzie wymiary ochronne (§ 1) również chronią narybek przed wyłowieniem, w praktyce środek ten jest jednak wielce problematyczny, przy gęstych bowiem sieciach narybek nie może wydostać się przez oczka, zostaje stłoczony wespół z większemi rybami, przyczem ulega tak dużemu okaleczeniu, że staje się niezdolnym do życia po wypuszczeniu. Z tych powodów przepisy o narzędziach połowu są koniecznem dopełnieniem przepisów o ochronnych wymiarach ryb.

Ponieważ w wielu wypadkach połowy sielaw, połowy stynek zaś z reguły, możliwe są tylko zapomocą gęstych sieci, rozporządzenie uwzględnia udzielanie indywidualnych zezwoleń na używanie do połowu tych gatunków ryb sieci gęstych (§ 12).

Zezwolenie na używanie do połowu ryb na terenie województw centralnych i wschodnich, dotąd nieobjętych żadnemi przepisami ochronnemi, gęstych sieci do końca 1933 r. (13) ma na celu umożliwienie zużycia zapasów tych sieci.

Do usuwania t. zw. chwastu rybnego, jak uklei, jazgarzy, cierników i t. p. oraz do zaopatrywania się w ryby, używane na przynętę, rozporządzenie zezwala na używanie sieci gęstych (§ 14), wielkość tych sieci, zarówno rozmiar ich oczek nie może przekraczać ustanowionych w rozporządzeniu wymiarów.

Zakaz przegradzania łożyska wody narzędziami stawnemi, przytwierdzanemi do brzegów lub dna, oraz warunek rozstawiania ich w pewnych odległościach od siebie (§ 15) ma na celu ochronę ryb przed masowym wyłowem podczas ich wędrówek. Szczególnie doniosłe znaczenie posiada to ograniczenie w okresie wędrówek ryb na tarło oraz dla gatunków, ciągnących wgórę rzeki.

Wśród innych ograniczeń połowu ryb różnemi sposobami i narzędziami wymienia rozporządzenie zakaz głuszenia ryb pod lodem (§ 16). Zakazy posługiwania się innemi szkodliwemi sposobami do połowu ryb, jak np. używanie do łowienia ryb materjałów wybuchowych, trujących i odurzających i t. p., zawarte są w artykułach (55—59) ustawy z dnia 7 marca 1932 r. o rybołówstwie, w rozdziale traktującym o zakazach i ograniczeniach połowu ryb.

Wyjątki od ograniczeń czasu trwania połowu, jego sposobu i narzędzi (§§ 9—15) mogą być stosowane również przy udzielaniu zezwoleń na wyjątki od zakazu połowu ryb, wymienionych w §§ 4—8 rozporządzenia (§ 17).

Zakaz łowienia raków przez wyciąganie ich z nor lub niszczenie ich kryjówek (§ 22) jest zupełnie nowym środkiem ochronnym. Ten sposób połowu, szeroko stosowany przez amatorów, młodzież wiejską, a nawet przez niektórych nieuświadomionych rybaków, wyrządza duże szkody w rakostanie wód, doprowadzając nieraz do zaniku w nich raków. Rak bowiem w okresie swego linienia jest zupełnie bezbronny i ukrywa się w owym czasie w norze, którą wykopuje z dużym nakładem pracy. W tych kryjówkach zalega również do snu zimowego. Wyciąganie raka z kryjówek niszczy je, a więc przedewszystkiem pozbawia go schroniska w okresie linienia, ponadto rak, broniąc się przed napastnikiem, często pozostawia w jego rękach swoje szczypce. Taki rak przedstawia małą wartość użytkową, ponieważ, jakkolwiek może regenerować utracone odnóża, nigdy jednak nie osiągnie swej normalnej wielkości.

Stosowanie zezwoleń na wyjątki od ograniczeń czasu trwania połowu, jego sposobu i narzędzi należy uważać za wskazane, o ile są one podyktowane interesami gospodarczemi. Zezwolenia te muszą być jednak udzielane na podstawie opinji fachowej (właściwego inspektora rybackiego).

Przekroczenia przeciwko przepisom o ograniczeniach czasu trwania połowu, jego sposobu i narzędzi (§§ 9—17 i 22) podlegają karze, przewidzianej w art. 84 pkt. 1 z dalszemi skutka-

mi prawnemi, wynikającemi z art. 86 pkt. *b* ustawy o rybołówstwie z 1932 r.

6. Zakazy przewozu, obrotu i użytkowania ryb i raków w związku z ich ochroną (§§ 25, 26).

Przepisy rozporządzenia, traktujące o zakazach przewozu, obrotu i użytkowania ryb i raków w związku z ich ochroną (§ 25), zawierają najbardziej skuteczne środki ochronne. O ile bowiem przekroczenia przepisów o ochronie ryb i raków są trudne do zwalczania na miejscu połowów wskutek niedostatecznego dozoru nad rybołówstwem na wodach otwartych, *o tyle zakaz przewozu i obrotu handlowego rybami w okresie ochrony lub rybami poniżej miary ochronnej skutecznie zapobiega* łowieniu ryb w okresie ochrony lub ryb niemiarowych na miejscach *połowu.* Uwzględniając jednak wymagania życia gospodarczego, rozporządzenie stosuje te środki ostrożnie i tolerancyjnie. A więc w ciągu pierwszych pięciu dni od rozpoczęcia okresu ochrony dozwolony jest przewóz i obrót rybami i rakami, co umożliwia uprawnionym do rybołówstwa wyzbycie się zapasów ryb i raków, złowionych przed okresem ochrony. Zakazy przewozu i obrotu nie dotyczą wogóle ryb i raków, które zostały złowione bądź przed rozpoczęciem okresu ochrony, bądź z zezwolenia władzy, bądź w wodach zamkniętych, bądź też zostały sprowadzone z zagranicy.

Pomijając konieczność wyraźnego wydzielenia z pod działania rozporządzenia ryb pochodzenia morskiego, zagranicznego lub z wód zamkniętych, w stosunku do których ustawa z dnia 7 marca 1932 r. o rybołówstwie wogóle nie ma zastosowania, należy podkreślić okoliczność, że umożliwienie obrotu rybami i rakami przez cały rok ma decydujący wpływ gospodarczy. Rozwój rybołówstwa jest ściśle związany ze wzrostem konsumcji, która jest dotąd w Polsce ogromnie niska. Aby przyzwyczaić szerszy ogół do spożywania ryb, należy udostępnić nabywanie w każdej porze roku najrozmaitszych gatunków ryb i raków, niezależnie od okresów ich ochrony na miejscach połowów.

Wyżej przytoczone względy w żadnym razie nie pomniejszają znaczenia zakazów przewozu i obrotu i użytkowania ryb i raków w związku z ich ochroną, jako środków ochronnych; skrupulatne przestrzeganie tych zakazów w dużym stopniu przyczyni się do zlikwidowania nadużyć przeciwko rozporządzeniu o ochronie ryb i raków na miejscach połowów. Dlatego też należy zwrócić baczną uwagę na przestrzeganie tych przepisów rozporządzenia, przedewszystkiem zaś na rynkach zbytu oraz innych miejscach, gdzie gromadzi się ryby i raki do celów konsumcyjnych.

Ponieważ w obrocie mogą się znajdować obok ryb i raków,

złowionych w wodach otwartych, ryby i raki, pochodzące z wód innych, w stosunku do których ustawa o rybołówstwie z 1932 r. nie ma zastosowania, zajdzie konieczność stwierdzenia ich pochodzenia. Świadectwem stwierdzającem pochodzenie może być każdy miarodajny dokument, np. list przewozowy, rachunek, zaświadczenie uprawnionego do rybołówstwa i t. p. Niewątpliwe stwierdzenie pochodzenia ryb i raków na rynkach zbytu nastręczać będzie czasami trudności, przyczem niezawsze zapobiegnie nadużyciom przeciwko przepisom rozporządzenia o ochronie ryb i raków. Wypadki tych przekroczeń nie będą jednak prawdopodobnie częste, a to z powodów następujących:

Ryby pochodzenia morskiego lub z wód zagranicznych, spotykane na polskim rynku, są przeważnie albo powyżej miar ochronnych, przewidzianych rozporządzeniem (§ 1), albo też obowiązują je te same wymiary ochronne (łosoś i troć pochodzenia morskiego i gdańskiego).

Ryby ze sztucznych gospodarstw rybnych (wody zamknięte) wchodzą w grę w nieznacznym stopniu, gdyż gospodarstwa te produkują nieliczne gatunki ryb, objęte wymiarami ochronnemi (głównie lina i pstrąga) i z reguły na rynek konsumcyjny ryb drobnych nie wysyłają, sprzedając je po wyższych cenach jako materjał obsadowy.

Jeziora, zaliczone do wód zamkniętych, mogą wprawdzie dostarczać na rynek ryby i raki poniżej wymiarów ochronnych (§§ 1, 18), należy jednak przypuszczać, że podaż ta nie będzie znaczna, ponieważ ilość tych wód jest nie duża.

Przyjęte w rozporządzeniu okresy ochrony (§§ 2 i 20) dotyczą nielicznych gatunków ryb i raków. Z gatunków ryb pochodzenia morskiego, albo zagranicznego, zasługują na uwagę jedynie łosoś i troć, w stosunku do których również nie obowiązuje okres ochrony na głównym biegu dolnej i środkowej Wisły.

Z wód zamkniętych sztuczne gospodarstwa rybne mogą dostarczać na rynek w okresie ochrony jedynie nieznaczne ilości pstrąga, zamknięte zaś jeziora nieznaczne ilości sielaw i siej, pochodzenie których wskutek tego nietrudno będzie stwierdzić.

Obowiązek zaopatrywania przedmiotów używanych do przewozu i przesyłki ryb i raków w nazwisko i adres wysyłającego (§ 26) ma na celu ułatwienie kontroli przewożonych ryb i raków.

Przekroczenia przeciwko zakazom przewozu, obrotu i użytkowania ryb i raków w związku z ich ochroną, podlegają karze, przewidzianej w art. 83 pkt. 6 z dalszemi skutkami prawnemi wynikającemi z art. 86 pkt. *c* ustawy z dn. 7 marca 1932 r. o rybołówstwie.

94.

PISMO OKÓLNE MINISTERSTWA R. I R. R.

Nr. Z. Ryb. III-4/3/33. z dnia 31 marca 1933 r.

w sprawie połowu węgorzy zapomocą przestawienia odpływów jezior żakami.

Ministerstwo komunikuje, że zezwolenie na połów węgorzy w jeziorach zapomocą przestawienia odpływów jezior żakami może być udzielone na podstawie § 17 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 27 października 1932 roku o ochronie ryb i raków na wodach otwartych (Dz. U. R. P. Nr. 105 poz. 874) w związku z § 5 tegoż rozporządzenia z uwagi na stan zdrowotny lub zwyrodnienie pogłowia, albo jeżeli nadmierna liczebność osobników pewnego gatunku mogłaby stać się szkodliwa dla rozwoju innego cennego gatunku ryb, właściwego dla danej wody.

Zauważa się, że wprawdzie § 5 rozporządzenia może mieć zastosowanie do ryb poniżej miary, przyjąć jednak należy, że skoro rozporządzenie dozwala na wyjątki w szerszym zakresie (ryby poniżej miary), nie będzie sprzeczne z rozporządzeniem dopuszczenia wyjątków w węższem znaczeniu (ryby miarowe).

Stałe narzędzia połowu, o ile na nie zezwoli wojewódzka władza administracji ogólnej, na zasadzie art. 57 ustawy z dnia 7 marca 1932 roku o rybołówstwie, mogą stanowić samodzielne urządzenie, albo też stanowić część składową urządzeń odgradzających, założonych na zasadzie pozwoleń, wydanych w związku z postanowieniem art. 58 powołanej ustawy.

Samodzielne stałe urządzenia do połowu ryb nie mogą przegradzać wód otwartych z uwagi na postanowienia art. 58 ustawy o rybołówstwie.

§ 15 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych o ochronie ryb i raków nie ma zastosowania do urządzeń stałych, ponieważ dotyczy jedynie narzędzi stawnych połowu ryb, o których jest mowa w §§ 9 i 15 powołanego rozporządzenia.

(—) E. Baird.

Naczelnik Wydziału.

Otrzymują: wszystkie Urzędy Wojewódzkie z wyjątkiem Urzędu Wojewódzkiego w Toruniu — do wiadomości.

95.

PISMO OKÓLNE MINISTERSTWA R. I R. R.

Nr. Z. Ryb. II.-1/3 z dnia 3 kwietnia 1933 r.

w sprawie postępowania przy wydawaniu pozwoleń na odgradzanie jezior.

Przegradzanie wód otwartych, uniemożliwiające swobodny przepływ ryb, jest wzbronione na mocy art. 58 ustawy z dnia 7 marca 1932 roku o rybołówstwie (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 357).

W wypadkach usprawiedliwionych jednak względami gospodarczemi, może wojewódzka władza administracji ogólnej w myśl ust. 2 art. 58 wymienionej ustawy pozwolić na określoną ilość lat na odgrodzenie jeziora, stanowiącego obwód rybacki, od innych naturalnych łożysk wody otwartej pod warunkami, zawartemi w tymże artykule.

Z określenia pojęcia obwodu rybackiego (art. 19 ust. o rybołówstwie) wynika tendencja ustawy o rybołówstwie do tworzenia samodzielnych jednostek rybackich, zarówno pod względem hodowlanym, jak i gospodarczym, jakkolwiek uzależnionych od innych wód, w połączeniu z któremi się znajdują.

Jezioro, w którem wskutek przegrodzenia połączeń z innemi wodami ustaje wymiana ryb z innemi wodami i udaremniona jest ucieczka ryb wyrosłych w jeziorze, stanowi znacznie wyższą formę samodzielności gospodarczej i hodowlanej; liczne przepisy natury ochronnej, które mają swe uzasadnienie na wodach bezpośrednio otwartych, mogą być w stosunku do jezior w większym lub mniejszym stopniu pominięte.

Dobroczynny wpływ jednak takich ograniczeń na gospodarkę w odgrodzonem jeziorze w dużym stopniu zależeć będzie zarówno od umiejętności fachowej uprawnionego do rybołówstwa na jeziorze, jak i od jego zalet moralnych, które przy udzielaniu zezwoleń będą brane pod uwagę.

Ponieważ niejednokrotnie wskutek odgrodzenia jeziora mogą ulec radykalnemu pogorszeniu warunki występowania i rozwoju ryb na obszarach, sąsiadujących z odgrodzonem jeziorem, dozna zahamowania wędrówka ryb na tarliska i zostanie odcięty ich dostęp do naturalnych zimowisk albo żerowisk, jako też mogą ulec zmianie warunki żeglugi, spławu i inne dotychczasowe właściwości jeziora, dlatego też decydującą okolicznością przy udzielaniu pozwoleń na odgrodzenie jeziora winien być rozmiar domniemanych korzyści oczekiwanych dla jeziora w porównaniu ze stratami dla innych wód, jakie wynikną z tytułu odgrodzenia jeziora.

W celu ujednostajnienia postępowania poszczególnych urzędów wojewódzkich przy wydawaniu pozwoleń na odgrodzenie

jezior, Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych podaje w załączeniu ogólne wskazówki w sprawie powyższej.

(—) St. Królikowski.
Dyrektor Departamentu.

Otrzymują: wszyscy PP. Wojewodowie (z wyjątkiem p. Wojewody Śląskiego) oraz p. Komisarz Rządu m. st. Warszawy.

Wskazówki

w sprawie postępowania przy wydawaniu pozwoleń na odgradzanie jezior (na mocy art. 58 ustawy z dnia 7 marca 1932 r. o rybołówstwie).

1. Jeziora przydatne do odgrodzenia.

Odgrodzone może być jezioro tylko w wypadku, o ile stanowi obwód rybacki.

Do odgrodzenia nadają się jeziora, dające początek dla wód płynących, albo też jeziora, leżące w biegu wód płynących, jeśli wszakże przez odgrodzenie takich jezior nie zostanie zahamowana w znacznym stopniu wędrówka ryb wędrownych lub jeśli nie zostaną odcięte ryby występujące w wodach sąsiednich, połączonych z temi jeziorami, od swych głównych tarlisk, żerowisk i zimowisk, co w następstwie może pociągnąć znaczne zmniejszenie rybostanu, względnie zupełny zanik szeregu gatunków ryb w wodach otwartych, położonych powyżej i poniżej odgrodzonego jeziora lub w całem dorzeczu, do którego należy odgradzane jezioro.

Jeziora, należące do kategorji wód żeglownych (art. 261 ustawy wodnej z dnia 19 września 1922 r. w brzmieniu ustalonem przez rozporządzenie Ministra Robót Publicznych z dnia 13 kwietnia 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 62, poz. 574) oraz jeziora, należące do kategorji wód, na których spław się odbywa lub faktycznie odbywać się może, mogą być odgrodzone jedynie w tym wypadku, jeśli interesy żeglugi i spławu nie zostaną przez to naruszone. Pojęcie spławności wód wyjaśnia okólnik b. Ministerstwa Robót Publicznych z dnia 12 kwietnia 1930 roku Nr. XIV.379/29.

2. Podanie ubiegającego się o zezwolenie.

Podanie o udzielanie pozwolenia na odgrodzenie jeziora winno zawierać dane co do powierzchni jeziora, opis panujących stosunków gospodarczych, dane co do czasu trwania ewentualnej dzierżawy lub poddzierżawy, przepływających ryb wędrownych, sąsiednich wód rybnych, które mogłyby ewentualnie ponieść szkody w razie odgrodzenia jeziora, osób przypuszczalnie

zainteresowanych sprawą odgrodzenia jeziora, czasu trwania i rodzaju odgrodzenia (rodzaj i gęstość urządzenia odgradzającego) oraz planu zamierzonego zagospodarowania jeziora. Do podania winien być dołączony plan sytuacyjny jeziora (może być wykonany odręcznie) z uwidocznieniem granic obwodu rybackiego jeziora, wszelkich dopływów i odpływów oraz miejsca położenia urządzeń odgradzających jezioro.

Podanie o odgrodzenie jeziora, należącego do kategorji wód żeglownych lub spławnych, winno być zaopinjowane przez właściwe organa, powołane do nadzoru nad żeglugą i spławem oraz nad urządzeniami wodnemi, do których odnoszą się postanowienia ustawy wodnej. Opinja ta ma decydujący wpływ na załatwienie podania.

3. Urządzenie, odgradzające jezioro.

Zasadniczem urządzeniem odgradzającem są na stałe umieszczone metalowe kraty. Urządzeniem odgradzającem mogą być również wszelkie inne istniejące prawnie urządzenia przegradzające, jak naprzykład jazy, stałe urządzenia do połowu ryb i t. p., jeśli posiadają one charakter trwały i odpowiadają zasadom o odgradzaniu jezior.

Urządzenie odgradzające nie powinno powodować piętrzenia wody. Dla zapobieżenia przedostawania się do jeziora ryb dorosłych z wód innych, zarówno odpływu ryb wyrośniętych w jeziorze, odstępy pomiędzy poszczególnemi prętami kraty urządzenia odgradzającego nie mogą przekraczać 2 cm.

Urządzenie odgradzające może być wykorzystane dla połowu węgorzy, uchodzących z odgrodzonego jeziora. W tym celu można zezwolić na wstawianie żaka w miejsce części kraty urządzenia. Po każdorazowem usunięciu żaka urządzenie odgradzające winno być niezwłocznie doprowadzone do poprzedniego stanu.

W wypadku, gdy urządzenie odgradzające stanowi krata, w celu uniknięcia zapychania się jej przez różne przedmioty nanoszone z prądem wody winna być krata ustawiona pod pewnym kątem w zależności od szerokości prądu wody i składać się z prętów okrągłych poziomo położonych. Przy większej długości odgrodzenia krata odgradzająca winna składać się z kilku części (płyt), dających się wyjmować pojedyńczo w razie potrzeby oczyszczenia.

W wypadku podniesienia zarzutów co do miejsca położenia urządzenia odgradzającego przez uprawnionych do rybołówstwa na sąsiednich wodach rybackich, albo też przez adjacentów w razie podniesienia zarzutów z powodu piętrzenia się wód gruntowych należy urządzenia odgradzające zbadać na miejscu.

W tym ostatnim wypadku badania winien dokonać na miejscu znawca techniczny przy ewentualnym udziale stron zainte-

resowanych, jeśli zaś jezioro należy do kategorji wód żeglownych lub spławnych również przy udziale zastępcy tego urzędu technicznego, który zgodnie z ustępem ostatnim pkt. 2 opinjował podanie o zezwolenie na odgrodzenie jeziora.

Jeśliby komisyjnie zostało stwierdzone, że odgrodzenie istotnie powoduje piętrzenie wody gruntowej i jako takie winno być przebudowane, usunięte lub gdyby miało nadal istnieć bez zmiany, wówczas mają zastosowanie postanowienia zawarte w rozdziale III i IV części II i w części VI ustawy wodnej.

4. Czas ważności pozwolenia na odgrodzenie jeziora.

Pozwolenie na odgrodzenie jeziora należy zasadniczo udzielać na okres nie krótszy niż lat 5, jest to bowiem najkrótszy okres czasu, w jakim można zagospodarować jezioro.

W dzierżawnych obwodach rybackich można zezwolić na odgrodzenie jeziora na cały pozostały okres trwania umowy dzierżawnej.

5. Usuwanie urządzeń odgradzających jezioro.

Przed wydaniem zezwolenia na odgrodzenie jeziora należy zbadać, czy nie zachodzi potrzeba usuwania przegród w niektórych miesiącach zimowych tam, gdzie w porze zimowej odbywają się przez jezioro poważniejsze wędrówki ryb na zimowiska, położone w górze jeziora lub w samem jeziorze. Okoliczność ta zwłaszcza może być aktualna dla wód Polesia, należących do dorzecza Prypeci. Pozatem należy zbadać, czy nie zachodzi potrzeba usuwania przegród w niektórych miesiącach wiosennych w celu zapobieżenia powodziom wiosennym.

6. Obowiązki, wynikające z odgrodzenia jeziora.

W pozwoleniu na odgrodzenie jeziora winien być nałożony obowiązek stałego oczyszczania kraty urządzenia odgradzającego od przedmiotów nanoszonych przez wodę, oraz ewentualnego usuwania całego lub części urządzenia odgradzającego w oznaczonych okresach roku, zgodnie z wynikami badań, o których mowa w p. 5. W pozwoleniu na odgrodzenie jeziora, należącego do kategorji wód żeglownych i spławnych, winien być nałożony obowiązek usuwania całego urządzenia odgradzającego lub jego części w czasie przepływu statków i tratew, zarówno i inne obowiązki, jakie właściwa władza wodna uzna za konieczne. W pozwoleniu na odgrodzenie jeziora winien być nałożony obowiązek wynagradzania szkód, jakie wynikną dla sąsiednich wód otwartych z tytułu odgrodzenia jeziora. W tym celu zgodnie z ustępem ostatnim art. 58 ustawy o rybołówstwie, przed udzieleniem zezwolenia na odgrodzenie jeziora, należy wysłuchać przedstawicieli wszystkich zainteresowanych sąsied-

nich obwodów rybackich i ustalić, czy i jakie szkody obwody te z odgrodzenia odnieść mogą.

Nie uważa się za szkodę uniemożliwienie przepływu ryb wyrosłych w jeziorze odgrodzonem oraz tych gatunków ryb, które z natury swego rozmnażania, względnie rozwoju, nie muszą odbywać dalszych wędrówek.

Ponieważ celem odgrodzenia jeziora jest podniesienie rybołówstwa, przeto w pozwoleniu winien być nałożony obowiązek zagospodarowania jeziora. Obowiązek ten winien polegać przedewszystkiem na dokonywaniu zarybiania jeziora i stosowaniu innych zabiegów gospodarczych dla zwiększenia produkcji właściwych gatunków ryb. Na zagospodarowanie jeziora należy położyć tem większy nacisk, jeśli w pozwoleniu mają być dopuszczone wyjątki od przepisów ochronnych, jak naprzykład dozwolone będzie używanie do połowu ryb sieci o dowolnych rozmiarach oczek, odłów ryb poniżej miarowych, wreszcie nieograniczony połów ryb w czasach ochronnych i t. p.

7. *Wyjątki od przepisów ochronnych.*

Dopuszczenie w pozwoleniu wyjątków od przepisów ochronnych, przewidzianych w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 27 października 1932 r. o ochronie ryb i raków na wodach otwartych (Dz. U. R. P. Nr. 105, poz. 874) winno mieć na celu umożliwienie uprawnionemu do rybołówstwa podniesienie gospodarki na jeziorze, jak np. ograniczenie w rozwoju ryb małowartościowych, względnie nieodpowiednich dla danego jeziora, a stojących na przeszkodzie przekształceniu dotychczasowej gospodarki rybnej jeziora w kierunku produkcji ryb wysokowartościowych i najbardziej odpowiadających przyrodzonym warunkom hodowlanym jeziora, albo też zachowanie prawidłowych warunków żerowiskowych w jeziorze przez usunięcie nadmiaru ryb niezależnie od ich miary ochronnej dla zapobieżenia karłowaceniu ryb i t. p.

96.

PISMO OKÓLNE MINISTERSTWA R. I R. R.

Nr. W. XI.40/29. z dnia 4 kwietnia 1933 r.

Pismem z dnia 13 grudnia 1932 r. Nr. RW — 17/319 Urząd Wojewódzki Tarnopolski prosi o wyjaśnienie, czy obserwacja zwierząt podejrzanych o zarażenie się wścieklizną, przewidziana § 322 ust. 2 rozp. Min. Roln. z dnia 9 stycznia 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 19 poz. 167) musi odbywać się pod nadzorem pow. lekarza weter., w jakich okresach należy dane zwierzę badać i jakie za to wynagrodzenie winien właściciel zwierzęcia płacić od-

nośnemu lekarzowi weterynaryjnemu. Zdaniem Urzędu Wojewódzkiego obserwację powyższą mógłby wykonywać na polecenie starostwa także lekarz weter. osiedlony w danej miejscowości lub w najbliższej okolicy, a to celem zmniejszenia wydatków właścicielom podejrzanych o zarażenie się zwierząt. O ile jednak obserwację wykonywa lekarz weter. w miejscu swego zamieszkania, należałoby ustanowić odpowiednie opłaty za tę czynność.

Na pismo powyższe Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych wyjaśnia, że obserwacja psów podejrzanych o zarażenie się wścieklizną, zarządzona na podstawie § 322 rozporządzenia Ministra Rolnictwa z dnia 9 stycznia 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 19 poz. 167), należy do czynności urzędowych powiatowych lekarzy weterynaryjnych i żadne z tego powodu opłaty od posiadaczy zwierząt pobierane być nie mogą.

Badania podejrzanych zwierząt należy dokonywać w pewnych odstępach czasu (wystarczy raz na miesiąc), o ile zaś badania te są połączone z wyjazdami, to powiatowy lekarz weterynaryjny winien je wykonywać przy sposobności innych wyjazdów.

W razie zawiadomienia posiadacza psa o pojawieniu się u tegoż psa objawów podejrzanych, powiatowy lekarz weterynaryjny winien być specjalnie delegowany do przeprowadzenia badań psa.

Zaznacza się przytem, że podane wskazówki dotyczą również i samorządowych wzgl. wolnopraktykujących lekarzy weterynaryjnych, którym powierzone zostały powyższe czynności na podstawie art. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 sierpnia 1927 r. o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych (Dz. U. R. P. Nr. 77 poz. 673).

(—) Dr. Markowski.
Dyrektor Departamentu
p. o. Głównego Inspektora Weterynarji

97.

PISMO OKÓLNE MINISTERSTWA R. I R. R.

Nr. Sc. R./0/110. z dnia 4 kwietnia 1933 r.

w sprawie wydzielania gruntów na grzebowiska (okopiska) zwierzęce przy scalaniu gruntów.

Punkt *d* art. 7 ustawy z dnia 31 lipca 1923 r. o scalaniu gruntów (Dz. U. R. P. Nr. 92 poz. 833 z 1927 r.) przewiduje przeprowadzenie z urzędu przy scalaniu gruntów wydzielenia potrzebnych obszarów na cele miejscowej użyteczności publicz-

nej, do których między innemi należy urządzenie grzebowisk zwierzęcych (okopisk) dla zakopywania padłych zwierząt i odpadków zwierzęcych (p. 9 art. 3 ustawy sanitarnej z dnia 9 lipca 1919 r. — Dz. P. P. P. Nr. 63 poz. 371).

Ponieważ doszło do wiadomości Ministerstwa, że jakoby niezawsze przy scaleniu przeznacza się na ten cel grunty, Ministerstwo poleca zwrócić uwagę powiatowych urzędów ziemskich i mierniczych na tę okoliczność, a w szczególności, by komisarze ziemscy w razie niezastosowania się rad uczestników scalenia do przepisu końcowego punktu *a* cz. 2 art. 22 ustawy scaleniowej i niewydzielenia gruntów na grzebowiska — korzystali z uprawnień przysługujących im z mocy przepisu cz. 3 zacytowanego artykułu.

Jednocześnie Ministerstwo zaznacza, że grzebowiska (okopiska) powinny być urządzane, o ile możności na nieużytkach, zdala od cmentarzy, ruchliwych dróg przejazdowych oraz łąk, pastwisk i wód. Należy szczególnie zwracać uwagę, że teren nie może być bagnisty, z płytko położoną wodą podskórną lub zatapiany przy wylewach wód, bowiem mogłoby to sprzyjać szerzeniu się np. takiej zarazy, jak wąglik — choroby niebezpiecznej dla zwierząt i ludzi.

(—) K. Kasiński.
Podsekretarz Stanu.

Otrzymują: wszystkie Okręgowe Urzędy Ziemskie z wyjątkiem Katowic i Grudziądza.

97a.

PISMO OKÓLNE MINISTERSTWA R. I R. R.

Nr. P.XXIII/727/33. z dnia 4 kwietnia 1933 r.

w sprawie grzebowisk zwierzęcych.

Przy akcji zwalczania zaraźliwych chorób zwierzęcych dużą rolę odgrywa stan grzebowisk zwierzęcych, służących do zakopywania padłych zwierząt i odpadków zwierzęcych oraz możliwość urządzania tych grzebowisk.

Według posiadanych informacyj w wielu miejscowościach grzebowisk urządzić nie można z braku wyznaczenia odpowiednich na ten cel gruntów przy dokonywaniu parcelacji majątków państwowych.

Urządzenie i utrzymywanie grzebowisk leży w obowiązku poszczególnych gmin, a to na zasadzie pkt. 9 art. 3 ustawy sanitarnej z dnia 19.VII.1919 r. (Dz. Praw. P. P. Nr. 63 poz. 371). Ustawa wymieniona przewiduje nawet możność wywłaszczenia

odpowiedniego gruntu na urządzenie grzebowiska (art. 5), lecz akcja taka jest zawsze skomplikowana i pomimo nieraz swej konieczności niepopularna wśród miejscowej ludności.

Wobec powyższego, doceniając znaczenie omawianej sprawy, Ministerstwo poleca Okręgowym Urzędom Ziemskim, aby przy przeprowadzaniu parcelacji majątków państwowych w poszczególnych miejscowościach przewidywały na skutek zgłoszenia przez gminę lub władze sanitarne odpowiednie tereny, na których można byłoby urządzić grzebowisko zwierzęce i, w razie potrzeby, aby wydzielały w trybie pkt. c art. 47 ustawy z dnia 28.XII.1925 r. o wykonaniu reformy rolnej, odpowiednie na ten cel grunty i przekazywały je właściwym władzom.

W razie wystąpienia organów samorządowych lub gminnych o sprzedaż takich terenów na ich własność szacunek wydzielonych gruntów winien się opierać na zasadach, podanych w instrukcji Ministerstwa Reform Rolnych z dnia 26.IV.1928 r. (Dz. Urz. M. R. R. Nr. 5, str. 97 z 1928 r.).

(—) M. Kiedrzyński.
w/z Kierownika Departamentu.

Otrzymują: wszystkie Okręgowe Urzędy Ziemskie.

98.

PISMO OKÓLNE MINISTERSTWA R. I R. R.

Nr. Sc. R./0/112. z dnia 4 kwietnia 1933 r.

w sprawie skarg odwoławczych, wnoszonych przy postępowaniu scaleniowem z pominięciem instancji, która wydała orzeczenie, i skarg zatytułowanych jako podania.

Przy rozpoznawaniu wpływających do Ministerstwa skarg zauważono, że w wielu przypadkach, zwłaszcza zaś po wejściu w życie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 67 poz. 622), urzędy ziemskie przez niewłaściwe i zbyt rygorystyczne traktowanie spraw utrudniają, a niekiedy wręcz uniemożliwiają zainteresowanym uczestnikom scalenia obronę ich interesów przez nierozpoznawanie w toku instancyj skarg na orzeczenia z art. 31 i 35 ustawy z dnia 31 lipca 1923 roku o scalaniu gruntów, wniesionych przed upływem terminu uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia, lecz skierowanych bezpośrednio do instancji lub władzy wyższej, lub też zatytułowanych jako podania.

Podobne skargi załatwiane są w ten sposób, że urzędy ziemskie, powołując się na pouczenia o trybie wnoszenia skarg przy

ogłaszaniu orzeczeń — poprzestają zazwyczaj na poinformowaniu petenta o właściwym trybie wniesienia skargi, przyczem informacje te przesyłają niekiedy petentom po upływie kilku tygodni, a nawet po uprawomocnieniu się zaskarżonego orzeczenia, tak że nowe skargi, wniesione już właściwą drogą, zwracane są petentom, jako otrzymane po upływie terminu zaskarżenia. Wynika z tego, że urzędy ziemskie nie biorą nieraz pod uwagę bardzo żywotnych interesów stron i małego uświadomienia niezamożnej ludności wiejskiej.

Wobec powyższego Ministerstwo poleca stosować się ściśle do poniższych wskazówek:

1) O ile chodzi o skargi, zatytułowane jako podania, to wobec brzmienia przepisu, zawartego w cz. 1 art. 85 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnem (Dz. U. R. P. Nr. 36 poz. 341), że odwołanie nie wymaga szczegółowego uzasadniania i wystarcza, jeśli z podania strony wynika, że nie jest zadowolona z decyzji władzy i prosi o jej zmianę, podania takie powinny być traktowane jako skargi odwoławcze i rozpoznawane przez właściwą instancję.

2) Ponieważ ani ustawa scaleniowa, ani też powołane rozporządzenie o postępowaniu administracyjnem nie zawierają przepisu wykluczającego możność rozpatrzenia w toku instancji skargi, wniesionej do wyższej instancji lub władzy z pominięciem instancji, która orzeczenie wydała, to o ile skarga taka wpłynie do tej instancji przed upływem terminu uprawomocnienia się orzeczenia — należy ją traktować narówni ze skargami, wniesionemi we właściwym trybie i terminie. W związku z tem napływające skargi lub podania, posiadające charakter skarg, nie mogą być przetrzymywane, lecz winny być niezwłocznie kierowane do właściwego załatwienia.

(—) K. Kasiński
Podsekretarz Stanu.

Otrzymują: wszystkie Okręgowe i Powiatowe Urzędy Ziemskie.

99.

PISMO OKÓLNE MINISTERSTWA R. I R. R.

Nr. Z. Ryb. - III-4/4/33 z dn. 5 kwietnia 1933 r.

w sprawie tarlisk ochronnych.

W myśl art. 60 ustawy z dnia 7 marca 1932 r. o rybołówstwie (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 357) wojewódzka władza admi-

nistracji ogólnej może z urzędu lub na wniosek przedstawicieli zainteresowanych obwodów rybackich uznać miejsca tarła ryb, jak również miejsca rozwoju narybku za tarliska ochronne, na których ograniczy lub całkowicie zakaże połów ryb oraz wykonywanie czynności szkodliwych dla przebiegu tarła i rozwoju narybku.

W celu ujednostajnienia postępowania poszczególnych urzędów wojewódzkich przy tworzeniu tarlisk ochronnych Ministerstwo przesyła w załączeniu wskazówki w sprawie powyższej.

(—) St. Królikowski

Dyrektor Departamentu

Otrzymują: wszyscy Panowie Wojewodowie z wyjątkiem p. Wojewody Śląskiego) oraz p. Komisarz Rządu m. st. Warszawy.

Wskazówki

w sprawie ustanowienia tarlisk ochronnych na mocy art. 60 ustawy z dnia 7 marca 1932 r. o rybołówstwie (Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 357).

1. Zadania i cel tarliska ochronnego.

Tarliska ochronne mają na celu zabezpieczenie naturalnego tarła ryb oraz wylęgu i rozwoju ich narybku, a przez to podniesienie rybności wody otwartej.

Przy ustanawianiu tarlisk ochronnych należy mieć na uwadze przedewszystkiem potrzeby całego dorzecza lub jego części. Niemniej jednakże przy ich tworzeniu winny być uwzględniane w razie potrzeby interesy kilku, a nawet pojedyńczych obwodów rybackich.

2. Obszar i rozległość tarliska ochronnego.

Przy ustalaniu granic tarliska ochronnego należy kierować się właściwościami biologicznemi gatunków ryb, dla których ma się utworzyć tarlisko, oraz warunkami miejscowemi.

Przy ustanawianiu tarliska ochronnego należy zbadać nietylko samo miejsce tarła ryb, lecz także okoliczność, czy ryby będą mogły bez przeszkód przedostawać się na tarlisko i, w razie potrzeby, włączyć do tarliska odpowiednią przestrzeń wody otwartej, która z niem łączy się, aby w ten sposób zabezpieczyć rybom swobodny dostęp do miejsca tarła.

3. Zakazy i ograniczenia połowu ryb na tarlisku ochronnem.

Na tarlisku ochronnem należy ograniczyć połów ryb, albo całkowicie go zakazać, w zależności od właściwości biologicznych gatunków ryb, którym w głównej mierze ma służyć tarlisko, jak i od miejscowych warunków. Ograniczenie połowu lub jego zakaz winien obejmować okres czasu, potrzebny dla odbycia tarła ryb oraz rozwoju i wylęgu narybku. Okres ten dla gatunków, odbywających tarło na wiosnę, nie powinien trwać dłużej niż cztery miesiące, z uwzględnieniem właściwego czasu tarła, wylęgu i pierwszych miesięcy rozwoju narybku (np. od 1 kwietnia do 31 lipca), dla gatunków zaś odbywających tarło na jesieni (łososiowate) — sześć miesięcy (np. od 1-go października do 31 marca), a w razie potrzeby i dłużej.

W okresie tarła ryb, wylęgu i rozwoju narybku należy zasadniczo stosować na tarlisku ochronnem całkowity zakaz połowu ryb. W drodze wyjątku można dopuścić połów ryb, z wyłączeniem jednakże wszelkiego rodzaju narzędzi ruchomych, wymienionych w § 10 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 27 października 1932 roku o ochronie ryb i raków (Dz. U. R. P. Nr. 105 poz. 874) w wypadkach, gdy:

1) przeciw wydaniu takiego zezwolenia nie przemawiają względy natury biologicznej, dotyczące gatunków ryb, dla których utworzone zostało tarlisko,

2) uprawnieni do wykonywania rybołówstwa dają pełną gwarancję, że nie popełnią nadużyć.

Po upływie czasu zakazu lub ograniczenia połowu na tarlisku może odbywać się normalny połów ryb. Połowy takie są nawet wskazane, ponieważ zapobiegają gromadzeniu się ryb drapieżnych na tarlisku i tępieniu przez nie narybku.

4. Ograniczenia wykonywania innych czynności na tarlisku ochronnem.

W okresie tarła ryb oraz wylęgu i rozwoju narybku należy zakazać wykonywanie na tarlisku ochronnem czynności szkodliwych dla należytego przebiegu tarła oraz wylęgu i rozwoju narybku, w szczególności należy zakazać koszenia i usuwania roślin wodnych, wydobywania mułu, ziemi, piasku, żwiru lub kamieni, wpuszczania bydła lub domowego ptactwa. Poza okresem tarła ryb i rozwoju narybku należy również ograniczyć lub zakazać na tarlisku ochronnem wykonywania takich czynności, któreby mogły całkowicie albo nawet częściowo zniszczyć naturalne tarliska jako takie i uczynić je niezdatnemi na przyszłość dla tarła ryb. Ograniczenia te i zakazy w niczem jednak nie

Otrzymują wszystkie Okręgowe Urzędy Ziemskie, prócz O. U. Z. Śląskiego i Pomorskiego.

106.

PISMO OKÓLNE MINISTERSTWA ROLN. I REF. ROLN.

Nr. W. XI. 40/34

z dnia 26 kwietnia 1933 r.

w sprawie zwalczania wścieklizny.

Szerzenie się wścieklizny zwierząt w Polsce (szczególnie w niektórych okolicach) staje się groźne, a ilość pokąsanych osób przez wściekłe psy — zatrważająca. Ponadto ten stan rzeczy może wywrzeć ujemny wpływ na eksport zwierząt zagranicę w razie zastosowania z powodu wścieklizny ograniczeń przez państwa importujące. Wytworzone położenie wymaga ze strony władz państwowych zastosowania wszystkich rozporządzalnych środków ochronnych bezwzględnie i z całą energją.

Według uchwał drugiego zjazdu Międzynarodowego Komitetu Zwalczania Epizoocji w Paryżu w maju 1928 r. ustalone zostały zasady zwalczania wścieklizny dla wszystkich państw, reprezentowanych w Lidze Narodów w Genewie. Zasady te są następujące:

I. Jest rzeczą konieczną, aby rządy poszczególnych państw prowadziły wspólną, sprężystą i stanowczą akcję przeciwko wściekliźnie w celu całkowitej likwidacji tej choroby.

II. Według dotychczasowych doświadczeń choroba ta może być zupełnie zlikwidowana przez ostre zastosowanie środków weterynaryjno-policyjnych, które przynoszą pomyślne rezultaty, jeżeli są stosowane na jednakowych zasadach z równą bezwzględnością na wielkich obszarach.

Główne zasady zwalczania są następujące:

1) zabijanie wszystkich psów, wałęsających się oraz bezpańskich;

2) ogólne obowiązkowe opodatkowanie psów z zaopatrywaniem ich w znaczki widoczne, któreby pozwalały łatwo rozpoznać, że pies jest rejestrowany. Psy, które nie były zaopatrzone w te znaczki, winny być uznane za bezpańskie i zabijane;

3) psy wściekłe należy bezzwłocznie zabijać, psy zaś podej-

rzane o wściekliznę, zwłaszcza zaś te, które pokąsały ludzi, należy również zabijać po uprzedniem zbadaniu, pozwalającem na ustalenie rozpoznania;

4) winny być zabijane również i psy, które chociaż nie były pokąsane, miały jednakże styczność ze zwierzętami wściekłemi lub podejrzanemi o wściekliznę;

5) w wielkich miastach oraz w okręgach zapowietrzonych jest niezbędne używanie kagańców i prowadzenie psów na smyczy;

6) psy, które pokąsały ludzi, mogą być uznane za niepodejrzane o wściekliznę dopiero wówczas, jeżeli, poddane 2-tygodniowemu nadzorowi, nie wykażą żadnych podejrzanych objawów;

7) inne podejrzane zwierzęta winny być utrzymywane pod nadzorem przez okres co najmniej 3-miesięczny.

III. Szczepienia ochronne psów mogą być traktowane jako środek pomocniczy przy walce z wścieklizną i stosowane tylko u psów zdrowych, które następnie winny być poddane nadzorowi weterynaryjnemu. Szczepienia te mogą być przeprowadzane przy zachowaniu następujących warunków:

1) szczepienia mogą się odbywać szczepionkami, zawierającemi zabite lub osłabione zarazki;

2) szczepienia psów, pokąsanych przez zwierzęta wściekłe lub podejrzane, jak również pokąsanych przez koty, jest bezwzględnie zakazane.

Szczepienia innych zwierząt mogą być dokonywane i po zarażeniu się — o ile możności — w terminie 2-tygodniowym w warunkach, określonych przez właściwe władze.

Tymczasem, jak wynika z przedłożonych w r. ub. sprawozdań pp. Wojewodów, powyższe zasady, które zresztą zupełnie pokrywają się z ustawodawstwem polskiem, zawartem w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22.VIII. 1927 r. o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych oraz przepisach wykonawczych, są niedość energicznie przestrzegane przez niektóre władze samorządowe oraz przez szerokie koła ludności, a brak kontroli nad wykonywaniem wydanych przez województwa resp. starostwa zarządzeń wpływa w wysokim stopniu utrudniająco na efekt akcji tłumienia tej groźnej zarazy.

Pozatem nie ulega wątpliwości, że do wytworzenia się stosunków, sprzyjających szerzeniu się wścieklizny u psów, przyczynia się ciężki stan gospodarczy ludności, która, nie mogąc należycie psów wyżywić, puszcza je samopas, stąd też w wielu okolicach psy takie, szukając żywności, niszczą po polach młodą zwierzynę i ciągną często do okolicznych miast

i miasteczek, pomnażając ilość psów bezdomnych i włóczących się, narażonych na stykanie się z psami wściekłemi.

Z powyższego wynika, że akcja zwalczania wścieklizny winna być prowadzona na całym obszarze Państwa bardzo energicznie oraz jednolicie i w tym celu należy przedewszystkiem zorganizować obławy na psy bezdomne i włóczące się samopas oraz zaprowadzić rejestrację psów, trzymanie ich stałe na uwięzi, a w większych miastach oraz w okręgach zapowietrzonych używanie stałe kagańców i prowadzenie psów na smyczy.

Obławy psów bezdomnych (włóczących się), wałęsających się winny być urządzane bez żadnych ograniczeń co do czasu i możliwie jak najczęściej.

Ponadto wszystkie rakarnie należy uporządkować i zaopatrzyć je w wozy do przewożenia schwytywanych psów.

Niezbędne są b. energiczne zarządzenia, aby psy nie wałęsały się swobodnie w miastach i innych osiedlach oraz po polach i w tym celu należy polecić Starostom, aby w szerokim zakresie korzystali z uprawnień, przysługujących im na podstawie § 330 rozporządzenia Ministra Rolnictwa z dnia 9 stycznia 1928 roku (Dz. U. R. P. Nr. 19, poz. 167).

Ministerstwo, powołując się na zarządzenie swe z dnia 5.IX. 1928 r. Nr. 5752-W. II. w sprawie przestrzegania uchwał II. Zjazdu Międzynarodowego Komitetu Zwalczania Epizoocji odnośnie zwalczania wścieklizny oraz z dnia 1.VIII. 1932 r. Nr. W. XI. 40/18, prosi Pana Wojewodę o wydanie dla całego obszaru województwa zarządzeń, przewidzianych dla obszaru zagrożonego, a zmierzających do zwalczenia wścieklizny zwierząt, oraz o polecenie, aby jak najsurowiej były przestrzegane wydane zarządzenia, a zwłaszcza wynikające z art. 16 pkt. f) art. 70 i 71 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 sierpnia 1927 r. o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych (Dz. U. R. P. Nr. 77, poz. 673) i § 331 rozporządzenia Ministra Rolnictwa z dn. 9 stycznia 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 19, poz. 167).

Wykonanie zarządzeń winno być *stale i często kontrolowane* przez odnośne władze, a winni przekroczeń pociągani do surowej odpowiedzialności.

Wobec znacznej ilości zgłoszeń o szczepienia psów, Ministerstwo zaznacza, że — w myśl przepisów — zezwolenia na szczepienia psów przeciw wściekliźnie, będą udzielane przez Ministerstwo *tylko w drodze wyjątku*, o ile szczepienia te dotyczyć będą psów zdrowych, niepokąsanych przez zwierzęta wściekłe lub podejrzane, na podstawie opinji odnośnych Starostw i Urzędów Wojewódzkich, po uprzedniem ustaleniu, że psy, mające być poddane szczepieniu, nie były pokąsane.

Podając powyższe do wiadomości, Ministerstwo prosi Pana Wojewodę o traktowanie tej sprawy jako b. ważnej oraz o powiadomienie Ministerstwa o wydanych zarządzeniach.

(—) *Dr. Markowski*

Dyrektor Departamentu
p. o. Głównego Inspektora Weterynarji.

Otrzymują wszyscy PP. Wojewodowie i P. Komisarz Rządu m. st. Warszawy.

Warszawskie Zakłady Graficzne, Wilcza 60, tel. 893-47.